Ազգ
Azg armenian daily
24 ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ 1998 ՇԱԲԱԹ #199 (1702)

Վահագն Հովնանյանի բնակարանային ներդրումային ծրագիրը՝ 100 մլն դոլար

Նախագահ Ռոբերտ Քոչարյանը երեկ ընդունեց սփյուռքահայ ձեռնարկատեր եւ բարերար Վահագն Հովնանյանին:

Այս տարվա հուլիս ամսին Վահագն Հովնանյանը Երեւանի քաղաքապետարանի հետ պայմանագիր է ստորագրել քաղաքի մերձակայքում 1000 բնակելի տուն կառուցելու մասին: Ամբողջ ներդրումային ծրագիրը կազմում է շուրջ 100 մլն ԱՄՆ դոլար:

Հանդիպման ընթացքում պրն Հովնանյանը Հանրապետության նախագահին տեղեկություններ հաղորդեց ծրագրի իրականացման ընթացքի վերաբերյալ:

ՀՀ նախագահի մամլո գրասենյակից ստացված այս տեղեկությանը մեր կողմից հավելենք, որ պրն Վահագն Հովնանյանը, ինչպես նրա մյուս 3 եղբայրները, Մ. Նահանգներում հայտնի են շինարարական գործունեությամբ: Բացի այդ նրանք հայտնի են նաեւ իրենց բարերարություններով՝ կրթամշակութային ու եկեղեցաշինության ասպարեզում: Իսկ Հրայր Հովնանյանը նաեւ որպես նախագահ Ամերիկայի հայկական համագումարի, որի ծախսերի մի կարեւոր մասը հասկացվում է իր կողմից:

ՊԱՏԱՍԽԱՆ

Ռոբերտ Քոչարյանը չի մեկնի Թուրքիա

Հայաստանի նախագահ Ռոբերտ Քոչարյանը չի մեկնի Թուրքիա մասնակցելու Թուրքիայի Հանրապետության 75-ամյակի տոնակատարություններին, որոնք տեղի կունենան հոկտեմբերի 29-30-ը, Անկարայում եւ Ստամբուլում: Այդ մասին հայտնեց նախագահի մամլո խոսնակ Վահե Գաբրիելյանը: Նամակով հրավերի համար շնորհակալություն հայտնելով Թուրքիայի նախագահ Սուլեյման Դեմիրելին, ՀՀ նախագահը մերժել է հրավերը աշխատանքային զբաղվածության պատճառով: Աշխարհի տարբեր երկրներում պարբերաբար տեղի ունեցող նման միջոցառումներին հրավիրված բազմաթիվ նախագահների չմասնակցելու փաստը արտասովոր իրադարձություն չէ, գտնում է նա: Այդ կապակցությամբ նախագահի խոսնակը համաձայնեց պատասխանել մեր հարցերին:

– ՀՀ նախագահի կարծիքով ի՞նչ քայլեր է անհրաժեշտ անել Թուրքիայի հետ հարաբերություններ հաստատելու համար:

– Հայաստանը բազմիցս հայտարարել է, որ պատրաստ է Թուրքիայի հետ դիվանագիտական հարաբերություններ հաստատելու եւ մեծ կարեւորություն է տալիս բոլոր հարեւան երկրների հետ բարիդրացիական հարաբերություններին: Հայաստանը որեւէ նախապայման չի դնում այդպիսի հարաբերություններ հաստատելու համար: Հայաստանի եւ Թուրքիայի հարաբերությունները չպետք է պայմանավորվեն այլ, երրորդ երկրների հետ Հայաստանի հարաբերություններով:

– Մտադի՞ր է Հայաստանը 1915 թ. ցեղասպանության ճանաչման խնդիրը դարձնել ՀՀ արտաքին քաղաքականության բաղկացուցիչ մաս եւ չի՞ խանգարի դա Թուրքիայի հետ կապեր ստեղծելուն:

– Մ. թ. սեպտեմբերին ՀՀ նախագահի ելույթը ՄԱԿ-ի գլխավոր ասամբլեայում հստակ ցույց է տալիս Հայաստանի դիրքորոշումն այս հարցում: Թեեւ այդ հարցը երբեք Հայաստանի կողմից պաշտոնական ամենաբարձր մակարդակով եւ այդքան հեղինակավոր ամբիոնից չէր հնչել, բայց որ ՀՀ արտաքին քաղաքականությունն իրականացնող գերատեսչությունը հետամուտ է դրան, բազմիցս նշվել է նաեւ ՀՀ արտաքին գործերի նախարարի ելույթներում եւ հարցազրույցներում:

Հարեւան երկրների միջեւ գոյություն ունեցող խնդիրները կարելի է հաղթահարել միայն դրանց համատեղ քննարկման դեպքում: Գոյություն ունեցող խնդիրները չտեսնելու տալը չի նպաստում դրանց լուծմանը:

Հայաստանը ցեղասպանության ճանաչումը չի համարում հայ-թուրքական հարաբերությունների նախապայման, ընդհակառակը, գտնում է, որ այդ հարցի քննարկումը կնպաստի հարաբերությունների նորմալացմանը:

Հիշեցնենք, որ դեռ օգոստոսի վերջին Սուլեյման Դեմիրելը նամակ էր հղել Ռոբերտ Քոչարյանին՝ հրավիրելով նրան մասնակցելու տոնակատարություններին: Հիշեցնենք նաեւ, որ մինչ այժմ չեն հաստատվել դիվանագիտական հարաբերություններ Հայաստանի եւ Թուրքիայի միջեւ, թեեւ վերջինս առաջիններից մեկը 1991 թ. ճանաչեց Հայաստանի անկախությունը: Թուրքիան Հայաստանի հետ հարաբերությունների կանոնավորումը պայմանավորում է ղարաբաղյան հարցի կարգավորմամբ:

ՏԻԳՐԱՆ ՀՈՎՀԱՆՆԻՍՅԱՆ
Ինտերֆաքսի թղթակից
«Ազգի» համար

ԱՄԵՐԻԿԱՀԱՅ ՄԱՄՈՒԼ

Արդարությունն ամեն տեղ նույնը պետք է լինի

ԵՐՎԱՆԴ ԱԶԱՏՅԱՆ

Ստորեւ թարգմանաբար ներկայացնում ենք «Արմինյն միրոր սփեքթեյթր» շաբաթաթերթի հոկտեմբերի 17-ի խմբագրական հոդվածը, որտեղ Ամերիկայի երկակի քաղաքականության մասին է խոսվում:

Եթե նախագահ Միլոշեւիչը արհամարհի Արեւմուտքի պահանջները, իր երկրում կարող է կրկնվել իրաքյան սցենարը: ՆԱՏՕ-ի ռազմական ինքնաթիռներն արդեն իսկ սավառնում են երկրի սահմանների երկնքում: Այս անգամ նրանք ՄԱԿ-ի Անվտանգության խորհրդի հավանությանը չեն դիմել, հավանաբար խուսափելով ռուսական վետոյի հնարավորությունից:

Հարձակողական այս դիրքորոշումը թե որպես Լեւինսկու վիճահարույց հարցից մեդիային շեղելու միջոց, եւ թե գուցե որպես ավելի կարեւոր քաղաքական շահերի հետապնդում, ոչ մի բարոյական եւ իրավական հիմնավորում չի կարող ունենալ: Դա պարզապես աշխարհի տարբեր մասերում ստեղծված նույն իրավիճակների հանդեպ ԱՄՆ-ի երկակի ստանդարտների դրսեւորում է, ուրիշ ոչինչ: Խորհրդային Միության անկումով, մեզ խոստացել էին «ավելի բարի եւ ավելի ազնիվ» մի Ամերիկա: Այդ «բարությանը» մենք ականատես եղանք «Անապատի փոթորիկ»-ի ձեւով Իրաքում:

Մեզ ճիշտ հասկացեք: Մենք չենք պաշտպանում ոչ Սադդամ Հուսեյնին, ոչ էլ Միլոշեւիչին: Հասկանում ենք նաեւ Կոսովոյի ալբանացիներին, որոնք ավելի շատ անկախություն եւ ինքնավարություն են ցանկանում ձեռք բերել: Սակայն այն, ինչ մտահոգում է մեզ, դա մեր նոր աշխարհում արդարություն եւ բարոյականություն դրսեւորելու խտրական միջոցն է: Եվ որ նման գործելակերպը դարձել է աշխարհում նոր կարգ ու կանոն հաստատելու ընդունված ձեւը, իսպառ անտեսելով հարցի բարոյական կողմը:

Ոչ ոք մատը մատին չտվեց, երբ միլիոնից ավելի մարդկանց կոտորում էին Ռուանդայում, պարզապես «սխալ տեղում լինելու եւ այլ ցեղի պատկանելու համար»: Առավել կատաղի ջարդեր եւ մարդու իրավունքների առավել լուրջ խախտումներ են տեղի ունենում ամեն օր Թուրքիայում: Քանի միլիոն քրդերին որպես գերիների են վերաբերվում այնտեղ: Երեք հազար գյուղեր հրո ճարակ են դարձել եւ միլիոնավոր քրդեր տեղահան են արվել իրենց պապենական հողերից:

Տես ► էջ 2

Իսրայելի եւ պաղեստինցիների միջեւ համաձայնություն ձեռք բերվեց

ՎԱՇԻՆԳՏՈՆ, 23 ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ, ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ-ԻՏԱՌ-ՏԱՍՍ: Իսրայելի եւ պաղեստինցիների միջեւ պայմանավորվածություն է ձեռք բերվել բոլոր այն հարցերի շուրջ, որոնք ութ օր շարունակ քննարկվում էին Ասպենյան ինստիտուտի կենտրոնում (Մերիլենդի նահանգ) ընթացող մերձավորարեւելյան գագաթաժողովի ընթացքում:

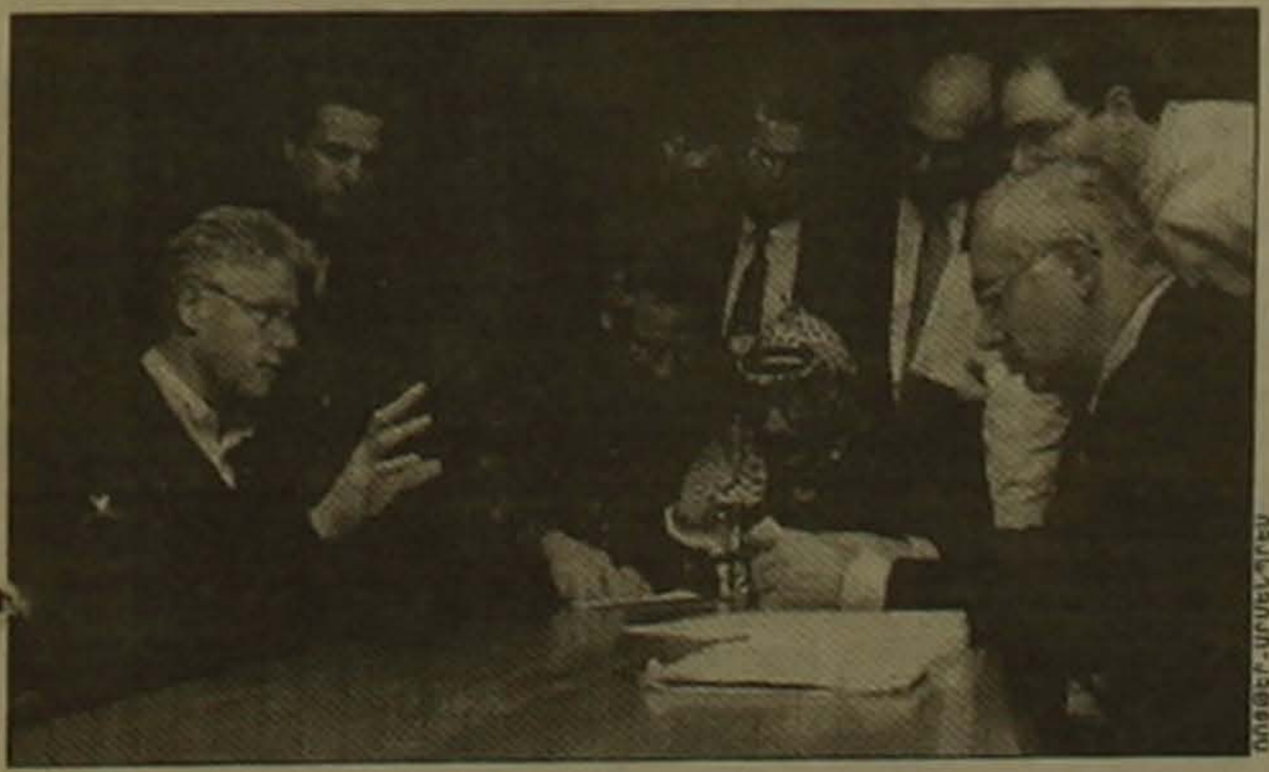

Ինչպես հաղորդել է «Ռոյթեր» գործակալությունը, վկայակոչելով պաղեստինյան պատվիրակության աղբյուրները, հանդիպման առավել սուր խնդիրները լուծվել են Իսրայելի վարչապետ Բենիամին Նաթանյահուի եւ Պաղեստինի ազգային վարչակազմի ղեկավար Յասեր Արաֆաթի միջեւ ուղղակի բանակցությունների միջոցով: Դրանց քննարկումն ընթացել է ԱՄՆ-ի նախագահ Բիլ Քլինթոնի գործուն մասնակցությամբ, որը բանակցություններն սկսվելու պահից ի վեր հանդես էր գալիս որպես միջնորդ: Ներկայումս իսրայելական, պաղեստինյան եւ ամերիկյան կողմերի ներկայացուցիչներն աշխատում են եզրափակիչ համաձայնագրի տեքստի վրա:

Ռասիզադեն՝ Ադրբեջանի վարչապետ

ԲԱՔՈՒ, 23 ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ, ՍՆԱՐՔ: 90 «դեմով» եւ «6» կողմով Միլի մեջլիսը այսօր հաստատեց Արթուր Ռասիզադեի թեկնածությունը Ադրբեջանի վարչապետի պաշտոնում: Վարչապետի թեկնածությունը խորհրդարան էր ներկայացրել պետության ղեկավար Հեյդար Ալիեւը:

Հանդես գալով պատգամավորների առջեւ, Արթուր Ռասիզադեն հաղորդեց, որ կառավարությունը մշակել է եւ մտադիր է շուտով կաշառակերության դեմ պայքարի հատուկ ծրագիր հրապարակել:

Խոսելով երկրի տնտեսական զարգացման գերակայությունների մասին, Ռասիզադեն նշեց նոր տեխնոլոգիաների ներդրման անհրաժեշտությունը, հատկապես՝ էներգետիկայի բնագավառում: Սակայն դա չի նշանակում, որ պետք է զարգանա միայն նավթային ճյուղը, նշեց Ռասիզադեն: Առաջնահերթ խնդիրների շարքում նա նշեց TRACECA ծրագրի շրջանակներում հաղորդակցության ենթակառուցվածքի զարգացման ծրագրի իրականացումը:

Այսօր կառավարությունը կքննարկի 99 թ. բյուջեն

Մի՞թե զարգացման բյուջե

Իր անկախության օրից Հայաստանի Հանրապետության կառավարությունն առաջին անգամ խիզախում է ազդեցիկ բյուջեի նախագիծ: Այսօր առավոտյան Արմեն Դարբինյանի կառավարությունը կսկսի «1999 թ. պետբյուջեի օրենքի մասին» նախագծի համալիր քննարկումը, նախագիծը նոյեմբերի 1-ին կդրվի օրենսդիրների սեղանին: Օրենսդիրների հետ մրցամարտին գործադիր իշխանությունը պատրաստվել է լրջորեն: Այսպես՝ պետբյուջեի եկամտային մասը կազմելու է 255,7 մլրդ դրամ, ծախսայինը՝ 312,5 մլրդ, պակասուրդը՝ 56,8, որը հիմնականում ծածկվելու է արտաքին աղբյուրների հիման վրա: Արտաքին ֆինանսավորման աղբյուրների հաշվին կառավարությունը հույս ունի փակել 52 մլրդ դրամի ճեղքվածք: Պետական կարճաժամկետ պարտատոմսերի հաշվին 6,5 մլրդ: Սղաճը լինելու է նույն մակարդակի, ինչ այս տարի՝ 9,9 տոկոս:

Համեմատության համար փաստենք, որ «գոյատեւման բյուջե» բնորոշմանն արժանացած 98 թ. պետբյուջեի օրենքը սահմանել էր հետեւյալ շատ ավելի համեստ թվերը՝ 160,8 մլրդ դրամի եկամուտ, 211,7 մլրդ դրամի ծախս եւ 50,9 մլրդ դրամի պակասուրդ: Հիշեցնենք նաեւ, որ ՀՀ նախկին վարչապետ Հրանտ Բագրատյանը միշտ շեշտում էր, որ Հայաստանին բարեկեցիկ պետություն դառնալու համար անհրաժեշտ է 1 մլրդ դոլարի սահմանագծին գտնվող բյուջե: Արմեն Դարբինյանի կառավարությունը մոտենում է այս սահմանագծին:

Ն. Գ.

ԽՈՍՔ ՀՐԱԺԵՇՏԻ

Համիդռեզա Նիքֆար. Հայաստանում կարծես իմ տանն եմ եղել

Հանուն Աստծո

Չար ոգիների նկատմամբ հավատքը բազմաթիվ ազգերի, ներառյալ հնդիկների, իրանցիների եւ հայերի մեջ ի վերուստ գոյություն է ունեցել. դրա հետեւանքները այսօր էլ նկատելի են: Հայոց, ինչպես նաեւ պահլավերեն լեզվում չար ոգիներին «դեւ» են անվանել: Արդի պարսկերենում, սակայն, դա ստացել է «դիվ» տեսքը՝ սատանա ընկալումով: Գոյություն ունի նաեւ «չար ոգու» հականիշը՝ «սուրբ հոգի», որը հայերենում հրեշտակ է անվանվում: Վերջինս պահլավերեն լեզվի ֆրեշտակ եւ արդի պարսկերենի ֆերեշտե բառի համանունն է: Նմանատիպ օրինակներն ու ընդհանրությունները բազմաթիվ են, իսկ ես հատկապես երկուսն եմ նշում, քանզի մենք երկու այնպիսի հսկա, այնպիսի ցասումնալից ու հավերժական վկաներ ունենք, ինչպիսիք են Արարատը եւ Ալբորզը: Այս երկու լուռ ու մունջ հսկաները կարող են պարզորոշ վկայել, թե մեր երկու երկրները այսօրվան հասնելու համար ինչպիսի բուռն պայքար են մղել ընդդեմ դեւերի ու դիվերի եւ ինչպիսի փառքով են հառնել պատմության անդունդներից: Նրանք իսկապես վկա են, թե մեր հրեշտակներն ու ֆրեշտակները տարբեր երանգներով ու այլեւայլ կերպարանքով, ինչպես են արձագանքել մեր ճիգերին ու մեզ փրկել արհավիրքներից: Այսպիսով ոչ միայն մեր բառերի ու դարձվածքների նմանությունն է խորհրդանշական, այլեւ մեր ճակատագրերը:

Այսօր որոշակի աղետներից ձերբազատված թերեւս պայքարում ենք ժամանակի դեւերի դեմ, սակայն հրեշտակներն ու ֆրեշտակները կրկին մեզ մերձեցրել են եւ մեր միաբանության պատճառ են դարձել... Ես իմ ողջ կյանքում զանազան առաքելությունների ողջ ընթացքում, մի հողի վրա, որտեղ հնարավոր էր եւ օտար զգալ, ինձ այնքան մոտիկ ու հարազատ չեմ զգացել, ինչքան Հայաստանում: Կարծես իմ տանը, իմ հայրենիքում եմ եղել: Կարծես բոլոր հետիոտներին ճանաչել եմ, կարծես անհատ-անհատի հետ ժամերով զրույցի եմ բռնվել, եւ հենց այս բուն պատճառով էլ բառերի ու ճակատագրերի նմանությունները անիմաստ եմ համարում: Իսկապես որ նույն արմատներից ենք սերվել: Արարատն ու Ալբորզը այս միաբանության եզակի վկաներն են:

Տես ► էջ 2

digitised by A.R.A.R.@

ԱԶԳ

Ընթացիկ

ԱՄԵՐԻԿԱՀԱՅ ՄԱՄՈՒԼ

Արդարությունն ամեն տեղ նույնը պետք է լինի

Սկիզբը էջ 1

Քրդական ծագում ունեցող ժողովրդի կողմից ընտրված խորհրդարանականները զրկվել են իրենց անձեռնմխելիության իրավունքից եւ բանտարկվել: Հարյուրավոր քուրդ կամ քրդամետ լրագրողներ սպանվել են: Սակայն ոչ պղնձյ է բարձրացվել եւ ոչ էլ մտահոգություն է արտահայտվել այդ մարդկանց մահվան առնչությամբ: Քրդերը կոսովոցիներից ինչո՞վ են պակաս: Առաջինները հարյուր հազարավոր, եթե ոչ միլիոնավոր զոհեր են տվել, վերջինները՝ ընդամենը մի քանի հարյուր: Բայց, իհարկե, մի մարդու կորուստն էլ մեծ կորուստ է:

ԱՄՆ-ի նախագահը, որը զայրացած է Միլոշեւիչի գործողություններից, նշել է, թե «հասկանում է» թուրքական վայրագությունների դրդապատճառը: Թուրքիան չի դատապարտվում: Ամերիկյան զենքերի նորանոր մատակարարումները շարունակվում են եւ դրանով շարունակվում են նաեւ քրդերի սպանությունները: Այդ զենքերի մի մասը բաժին է ընկնում նաեւ Ադրբեջանին, որն էլ իր հերթին դրանք օգտագործում է Ղարաբաղի հայերի դեմ (ինչպես հայտնաբերել է Քարրին Փորթերը): Թուրքական բանակը, մեր՝ ամերիկացի հարկատուների հաշվին յոթը միլիարդ դոլար է ծախսում քուրդ ապստամբների դեմ պայքարելու համար:

Մյուս կողմից, Թուրքիան Կիպրոսի տարածության 38 տոկոսը գրավյալ է պահում, ոտնահարելով երկրի անկախությունը: Եթե ագրեսիան պատժելի արարք է, ապա թուրքական ագրեսիան միջազգային օրենքի խախտման ամենացայտուն օրինակն է: Ամերիկացի բանագնաց Ռիչարդ Հոլբրուկը, որն էլ Հարավսլավիայի նախագահին է փոխանցել Ամերիկայի նախագահի վերջնագիրը, ժամանակին փորձեց իր մաքոքային դիվանագիտությունը խաղալ նաեւ Կիպրոսում, ի վերջո զիջելով [illegible] Վաշինգտոնը Թուրքիային մի թեթեւ պատժելուց բացի ոչինչ չասաց:

Երկու միլիոնից ավելի ալբանացիներ են ապրում Կոսովոյում: Նրանց հրահրողը Արեւմուտքն էր, մասնավորապես Միացյալ Նահանգները, բայց Կոսովոյի ազատագրության բանակը նույնիսկ որոշակի ծրագիր չուներ: Նրանցից ոմանք անկախություն են ցանկանում, մյուսները՝ ինքնավարություն: Իսկ ժողովրդի մեծամասնությունը ցանկանում է խաղաղ կյանք: Եթե բնիկ ալբանացիները, որոնք Կոսովոյի բնակչության 90 տոկոսն են կազմում, արժանի են ինքնորոշման, ապա Ղարաբաղի հայերը նույնպես արժանի պետք է լինեն դրան: Բայց Քլինթոնի վարչակարգը պաշտպանում է Ադրբեջանի տարածքային ամբողջականության սկզբունքը: Այժմ, երբ Ադրբեջանի նավթահորերը դատարկ կամ ցամաքած են դուրս գալիս (ինչպես «Ուոլ սթրիթ ջորնելն» էր վկայակոչում հոկտեմբերի 12-ի իր հոդվածում), միգուցե մարդկային արյունն ավելի գնահատվի, քան առաջ:

Անթույլի երեւույթ է, որ այս երկրի հիմնադիր հայրերի սկզբունքները կոպտորեն արհամարհվում են եւ խախտվում: Մարդիկ այստեղ մտահոգվում են իր անձնական կյանքի եղումների մասին նախագահի ստերի շուրջ, բայց մի ծպտուն անգամ չեն հանում Սուդանում մի ամբողջ գործարանի ռմբակոծման եւ հարյուրավոր անմեղ մարդկանց զոհվելու մասին: Նախագահը ստեց, երբ ասաց, որ այդ գործարանը նյարդային գազ էր արտադրում եւ բոլորը ծափահարեցին նրան:

Ո՞վ է այժմ մտահոգված արժեքների մասին եւ ինչո՞ւ պետք է մտահոգվի արժեքների կամ սկզբունքների մասին, երբ դրանք կիրառվում են պատահականորեն եւ խտրականորեն: Որտե՞ղ է մեր խիղճը եւ մարդկային կյանքի հանդեպ մեր մտահոգությունները: Պե՞տք են արդյոք մտահոգվենք մի քանի հարյուր կոսովոցիների մասին, երբ ղարաբաղյան հակամարտության ընթացքում 30 հազար հոգի զոհվեց: Կամ արդյոք 200 կոսովոցի ալբանացիներ ավելի՞ն արժեն, քան միլիոնավոր կոտորված քրդեր:

Եթե սա է իրերի ընթացքը, մարդկությունը բոլորովին կարիք չունի այս նոր կարգ ու կանոնին: Եթե ամենուրեք նույն ձեւով չեն կիրառվում, ժողովրդավարության եւ ազատության սկզբունքները դառնում են ֆարս: Արդարությունը պետք է ամենուրեք գործի նույն ձեւով:

ԱՄՆ ներդրումային ընկերությունների եւ մեր միջեւ սառույցը հալչում է

Սենք ամեն անգամ հպարտանում ենք, թե ԱՄՆ-ից ամենամեծ օգնությունն ենք ստանում, բայց եթե վերլուծենք ամերիկյան կառավարության կողմից Հայաստանին տրամադրվող օգնությունը, ապա որակական առումով դա հիմնականում տեխնիկական օժանդակություն է կամ մարդասիրական օգնություն: Այնինչ նույն Ադրբեջանը, որը 901 բանաձեւի արգելքի շնորհիվ նման օգնություն չի ստանում, լուրջ ֆինանսական ներդրումներ է ապահովում իր տնտեսության մեջ այնպիսի ֆինանսական կազմակերպությունների միջոցով, ինչպիսիք են OPIC-ը, TDI-ը (առեւտրի զարգացման ընկերություն) եւ «Էքսիմբանկը»: Իսկ ամերիկյան այս հայտնի ֆինանսական կազմակերպությունների օժանդակությունը նշանակում է տնտեսության ռեալ հատվածի վարկավորում՝ արտոնյալ պայմաններով երկար փողեր: Այսպիսով, Ադրբեջանը կարողանում է իր տնտեսության մեջ ներգրավել ամերիկյան կապիտալը կոնկրետ բիզնես ծրագրերի ֆինանսավորմամբ, ի հեճուկս արտադրության զերակա ենթակառուցվածքների, ձեռնարկությունների վերականգնում իրական փողեր եւ իրական արդյունք: Կառավարության տնտեսական բարեփոխումների տեղեկատվական-վերլուծական կենտրոնի ղեկավար եւ վարչապետի աշխատակազմի ղեկավարի տեղակալ Լեւոն Արեւշատյանը «Ազգի» համար պարզաբանելով վարչապետ Արմեն Դարբինյանի ամերիկյան այցի արդյունքներն այս ոլորտում, շեշտեց, որ հաջողվել է կոտրել սառույցը: Առաջին անգամ վարչապետը հանդիպեց OPIC-ի, TDI-ի եւ «Էքսիմբանկի» ղեկավարության հետ քաղաքական հանգուցալուծում առաջարկելով: Այս կազմակերպություններում արդեն շուրջ 2 մլրդ դոլարի բիզնես ծրագրեր կան ներկայացված հայաստանյան տարբեր ընկերությունների կողմից, բայց դրանք տարիներով չեն ֆինանսավորվում, որովհետեւ չկար քաղաքական կարգավորում, պետական երաշխիքների, շահագրգռության ապահովում: Լեւոն Արեւշատյանը նշեց, որ նոյեմբերին Հայաստան կայցելի «Էքսիմբանկի» պատվիրակությունը: ՀՀ կառավարության որոշմամբ, արդեն ձեւավորման ընթացքում է մեր ներդրումային հիմնադրամը, որն «Էքսիմբանկի» գործառույթներն իրականացնող հայրենական կառույց պետք է լինի, ուստի նախադրյալներ են ստեղծվում ամերիկյան ֆինանսական կազմակերպություններին մեր ներդրումային դաշտ ներգրավելու համար:

Հայաստանյան հասարակության սոցիալական կազմը նկատելի բարեփոխելու, այսինքն՝ ցանկացած պետության կայունությունը եւ զարգացումն ապահովող միջին խավի ստեղծման համար անհրաժեշտ է բացել 200 հազար աշխատատեղ: Դա ոչ մեկ, ոչ էլ երեք տարվա խնդիր է, բայց կառավարությունը նպատակամետ է կատարելու առաջին քայլը, երբ կստեղծվի 20 հազար նոր աշխատատեղ, երկրի տնտեսական եւ սոցիալական առաջընթացը կառարկայանա: Իսկ նոր աշխատատեղերը եւ առաջընթացն անհնար են առանց իրական ներդրումների, ուստի պետք է ճկուն օգտագործել բոլոր հնարավորությունները: Օրինակներ կան եւ հարեւան Ադրբեջանում, եւ Վրաստանում: Եթե OPIC-ը եւ TDI-ը, «Էքսիմբանկը» սկսեն ֆինանսավորել այդ 2 մլրդ դոլարի բիզնես ծրագրերի անգամ քառորդ մասը, ապա սոցիալ-տնտեսական առաջընթացը չի հապաղի:

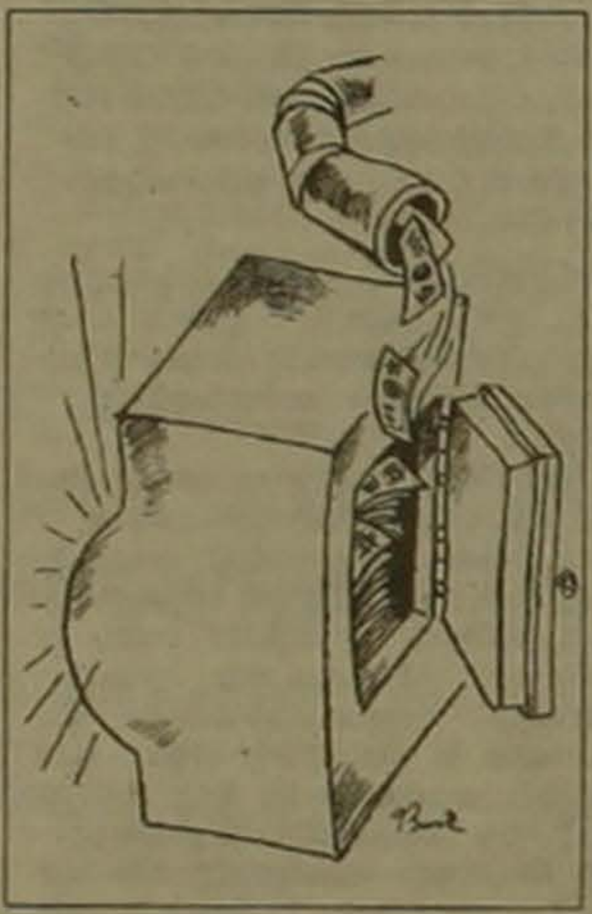

Ն. ԳԻԼԲԱՐՅԱՆ

Ջավախքը՝ հրատապ խնդիր

Հոկտեմբերի 21-ին Հայոց համազգային շարժման վարչությունը հանդես է եկել հայտարարությամբ (հայտարարությունը նախորդ գիշեր ուշ ժամի էր հանձնվել մեր խմբագրություն) եւ մտահոգություն հայտնել Արեւմտյան Վրաստանում վերջին ամիսներին տեղի ունեցող իրադարձությունների շուրջ: ՀՀՇ-ն մեղադրելով հանրապետության ներկայիս իշխանությունների վայրիվերո վարած արտաքին քաղաքականությունը, արձանագրում է, որ դեպքերի ընթացքի նկատմամբ բավարար լրջություն չցուցաբերելու հետեւանքով ասպարեզում է հայտնվել եւս մեկ վտանգավոր փաստաթուղթ Ջավախքի սահմանադրության տեսքով, ինչը վտանգում է Հայաստան-Վրաստան հարաբերությունները: Հայտարարության տեքստում նշվում է, որ ՀՀ արտաքին քաղաքականությունը նախորդ 8 տարիների ընթացքում հենվել է հարեւանների հետ բնականոն բարիդրացիական հարաբերությունների հաստատման, ՀՀՇ ծրագրային հիմնադրույթների վրա եւ չնայած երկուստեք ունեցած ներքին եւ արտաքին դժվարություններին, երբեմն նաեւ տրամագծորեն տարբեր եւ բարդ խնդիրներին, Հայաստանի եւ Վրաստանի միջեւ լավագույն արդյունքներ են գրանցվել: Ստեղծված կացությունը Վրաստանի հայաբնակ շրջանների համար հղի է չափազանց կանխատեսելի հետեւանքներով, հետեւաբար ՀՀՇ վարչությունը գտնում է, որ ՀՀ իշխանությունները, քաղաքական հասարակական ուժերը, հանրապետության եւ Ջավախքի մտավորականությունը պետք է կտրուկ միջոցներով կասեցնեն իրադարձությունների զարգացումը, խուսափելով անվստահություն հայտնեն բոլոր անպատասխանատու ուժերին եւ գործիչներին, որոնք իրենց գործողություններով եւ հայտարարություններով վտանգում են հայ եւ վրաց ժողովուրդների խաղաղ գոյակցման ապագան:

Ավելացնենք, որ արտգործնախարար Վարդան Օսկանյանը երեկ «Իրավունք» թերթին տված հարցազրույցում խնդրի առնչությամբ նշել է, որ կան բազմաթիվ արտաքին ուժեր, որոնք շահագրգռված են վատթարացնելու հայ-վրացական հարաբերությունները, ուստի պետք է զգույշ լինել, որպեսզի արտաքին ուժերի միջամտությամբ ու շահարկումներով իրավիճակը չսրվի: «Եթե կարողանանք վստահաբար ապահովագրվել արտաքին ուժերի կողմից երկրամասի հայ բնակչության մեջ լարվածություն սադրելու փորձերից, ապա մնացյալ բոլոր հարցերն առանց որեւէ դժվարությունների կարելի է լուծել հայ-վրացական համագործակցության շրջանակներում», արձանագրել է պրն Օսկանյանը, հավելելով, որ Հայաստանի իշխանությունները կարող են մեծ ներդրում անել, որպեսզի այդ ուժերը չկարողանան ազդել վրացահայության տրամադրությունների վրա եւ ապակայունացում սադրել մեր հայրենակիցների ձեռքերով:

Ա. Մ.

ԵՐԵՎԱՆ

Հիմնարկեք Սուրբ Սարգիս եկեղեցու

«Ազգի» ընթերցողներին արդեն ներկայացրել եմ ապրիլ ամսին Նոր Նորք համայնքում կառուցվող Սուրբ Սարգիս եկեղեցու մասին: Երեկ համայնքի գեղատեսիլ բարձունքը մարդաշատ էր:

Արարատյան թեմի առաջնորդ Գարեգին արք. Ներսիսյանը նախ ջրով, այնուհետեւ կարմիր գինով լվաց առաջին 16 քարերը, այնուհետեւ մեկ-մեկ օծեց Սուրբ մյուռոնով ու հանձնեց արդեն խորհրդի կողմից ընտրված 16 անձերին, որոնց թվում էին ԱԺ-ի փոխնախագահ Յուրի Բախշյանը, ակադեմիայի պրեզիդենտ Ֆադեյ Սարգսյանը, Նոր Նորք համայնքի թաղապետ Մկրտիչ Մինասյանը, մշակույթի նախարար Ռոլանդ Շառոյանը եւ շատ հարգարժան այրեր: Այնուհետեւ հոգեւոր հոր՝ Նորայր քահանայի ուղեկցությամբ այդ առաջին քարերը նրանց իսկ ձեռքերով դրվեցին Սուրբ Սարգիս եկեղեցու հիմքում: Հրավիրվածների մեջ էին ՀԲԸՄ նախագահ Լուիզ Մանուկյան Սիմոնը եւ Ուկրաինայի դեսպան պրն Բոժկոն: Այնուհետեւ, հենց եկեղեցու տարածքում մատուցվեց մատաղ: Արարատյան թեմի Հայորդյաց տան սաներն էլ իրենց բարձրարժեք արվեստը ցուցադրեցին ներկաներին:

Նոր Նորք համայնքում իսկական տոն էր, բայց շատ ափսոս, որ այդ տոնն առանց բարերար Սարգիս Գաբրիելյանի էր (ԱՄՆ-ից) որը վախճանվել է վերջերս, սակայն Սուրբ Սարգիս եկեղեցին կառուցվում է ու միշտ հիշելու է նրան, որը ոչ միայն այս, այլեւ 8 ուրիշ եկեղեցիների կառուցման բարերարն է եղել:

Հիմնարկեքի արարողությանը մասնակցում էր Արարատյան թեմի հոգեւոր դասը: 18 ամիս հետո Սուրբ Սարգիս եկեղեցին կբացի իր դռները հավատացյալների առաջ:

ՄԱՐԻԵՏԱ ՄԱԿԱՐՅԱՆ

Անդրեյ Ուռնովը հրաժեշտ տվեց դեմոկրատներին

Հայաստանում իր պաշտոնավարության ժամկետը լրանալու կապակցությամբ ՌԴ արտակարգ եւ լիազոր դեսպան Անդրեյ Ուռնովը երեկ հրաժեշտի այցով եղել է ՀԴԿ գրասենյակում: Ինչպես «Ազգի» թղթակցին տեղեկացրեց ՀԴԿ փոխնախագահ Արմեն Հովսեփյանը, դեսպանը կուսակցության ղեկավարության հետ այս վերջին հանդիպման ժամանակ չափազանց ջերմ է արտահայտվել Հայաստանի եւ հայ ժողովրդի մասին, ընդգծելով, թե իր աշխատանքային գործունեության մեջ հոգեկան բավարարվածության առումով Հայաստանում անցկացրած չորս տարիները համարում է լավագույնը: Դեսպանն ասել է, որ ինքն աշխատանքի է տեղափոխվում Մոսկվա, արտգործնախարարության կենտրոնական ապարատ, եւ նոր պաշտոնում անելու է առավելագույնը, որպեսզի նպաստի հայ-ռուսական հարաբերությունների հետագա զարգացմանը, որի համար, նրա կարծիքով, ամենից լավ հիմքերը կան: Դեսպանը, անդրադառնալով Հայաստանի որդեգրած արտաքին քաղաքական գծին եւ պաշտպանելով, գնահատելով, նշել է, թե խորհրդային նախկին հանրապետությունների անպայման պետք է ձգտեն համագործակցության նոր ձեւեր գտնել, այդպիսի համախմբումն անհրաժեշտ է բոլորին եւ կարող է դառնալ բոլորին համակած ճգնաժամը հաղթահարելու լավագույն միջոց: Հանդիպմանը ներկա ՀԴԿ նախագահի, ՀՀ նախագահի արտաքին հարաբերությունների գծով խորհրդական Արամ Սարգսյանը, արժեւորելով պարոն Ուռնովի դիվանագիտական գործունեության հայաստանյան շրջանը, միաժամանակ հանդես է եկել հայ-ռուսական հարաբերությունների հետագա զարգացման ու խորացման, ընդհանրապես Հայաստանի արտաքին քաղաքականության մասին իր դիտարկումներով:

Հրաժեշտին պարոն Ուռնովը ափսոսանք է հայտնել, որ Հայաստանում իր դեսպանական գործունեության ընթացքում չհասցրեց տեսնել իր «հոգեզավակի»՝ Երեւանում հայ-ռուսական համալսարանի բացումը, սակայն վստահություն է հայտնել, որ առաջիկայում այդ խնդիրը հաջողությամբ կլուծվի:

ՌԱՖԻԿ ՀՈՎՀԱՆՆԻՍՅԱՆ

Համիդռեզա Նիքֆար. Հայաստանում...

Սկիզբը էջ 1

Թանկագին բարեկամներ

Մշակույթի թանկագին նվիրյալներ

Դուք էլ եք վկա, որ իմ առաքելության ընթացքում հենց ձեր շարքերից բազմաթիվ տաղանդավոր բարեկամներ եմ գտել: Բարեկամներ, որոնք ապրում են իրանական բնապատկերներով, իրանական լեզվով ու մշակույթով, Իրանով: Ես էլ իմ հերթին ձեր երգերում, ձեր էպոսներում, ինչպես նաեւ Հայաստանի բարքերի ու ավանդույթների մեջ ինձ եմ որոնում, մեր նախնիներին եմ փնտրում, որոնք դժվարությունների ծնունդ եւ աննկուն հավատացյալներ են եղել, եւ արտասովոր երեւույթների դեմ պայքարում պատվով են դուրս եկել:

Թույլ տվեք այս վերջին հանդիպումը այն անձանց առաջին հանդիպումը համարեմ, ովքեր այսօր առավել լավ են ճանաչում իրար, քան երեկ: Ում այսօր ավելի նպաստավոր առիթ է ընձեռվել իրար որոնելու: Այս մաքրամաքուր զգացմունքի պահպանումը, համոզմունքի հանձնարարականն է, որը ինչպես մի արժանավոր ժառանգություն պետք է փոխանցվի ապագա սերունդներին: Եկեք աշխատենք, որ դեւերն ու դիվերը այլեւս մեզ չզերծեն: Եկեք փութանք, որպեսզի մեր քաջարի մարտիկների եւ մեր հողերում ննջած հերոսների արյան գնով ձեռք բերած ազատությունն ու անկախությունը ի չիք չդառնա: Եկեք ջանանք, որպեսզի մեր երկու երկրները օրավուր էլ ավելի միաբանվեն ու մերձենան:

Սա թող լինի մի նորովի եւ արտառոց համաձայնության առաջին օրը: Լինի հարաճուն միաբանության առաջին օր... Ես այս համոզմունքին եղել եմ եւ կմնամ: Թող ձեր սիրտն ու համոզմունքն էլ այդպես լինի:

ՀՀ-ում ԻԻՀ արտակարգ եւ լիազոր դեսպան
ՀԱՄԻԴՌԵԶԱ ՆԻՔՖԱՐ

«ԱԶԳ» ՕՐԱԹԵՐԹ
Հրատարակության է տալի
Հիմնադիր եւ հրատարակիչ
«Ազգ» թերթի հիմնադիր խորհուրդ
Երեւան 375010, Հանրապետության 47
Ֆաքս 562941, AT&T (3742) 151065,
e-mail INTERNET: azg2@arminco.com
Գլխավոր խմբագիր
ՅԱԿՈԲ ԱՒԵՏԻՔԵԱՆ / հեռ. 521635
Խմբագիր
ՊԱՐՈՅՐ ՅԱԿՈԲԵԱՆ / հեռ. 529221
Տնօրեն
ՀՐԱՅՐ ԶՕՐԵԱՆ / հեռ. 562863
Համակարգչային ծառայություն / 581841
Apple Macintosh
Համակարգչային սարքավորումները «Ազգ» թերթի
Յղումը «Ազգին» պարտադիր է
Նյութերը չեն գրախոսվում ու չեն վերադարձվում
«AZG» DAILY NEWSPAPER
Editor
H. AVEDIKIAN / phone: 521635
47 Hanrapetoutian st.,
Yerevan, Armenia, 375010

digitised by A.R.A.R.@

ԱԶԳ

ընթացիկ

ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹՅՈՒՆ

Ի՞նչ է պետական լրատվամիջոցը

Վարչապետը կատարեց իր խոստման առաջին մասը

Ազգային ժողով եւ պետական լրատվամիջոցներ ամառվա վերջին օրը վարչապետ Արմեն Դարբինյանը հանդիպեց խորհրդարանական ղեկավարության եւ խումբ-խմբակցությունների ներկայացուցիչներին՝ խոստանալով օրենսդրական ճշգրտումներ կատարել պետական-պաշտոնական, այսինքն-պետական լրատվամիջոցներ փոխհարաբերությունների դաշտում: Հինգշաբթի վարչապետը գումարեց խորհրդակցություն պետական լրատվամիջոցների առաջին ջութակների եւ ԱԺ փոխխոսնակ Ալբերտ Բազեյանի ու «Երկրապահ» խմբի նախագահ Սմբատ Այվազյանի մասնակցությամբ: Կառավարության տնտեսական բարեփոխումների տեղեկատվական-վերլուծական կենտրոնի ղեկավար Լեւոն Արեւշատյանը մեզ մանրամասնեց խորհրդակցության արդյունքները: Նա ընդգծեց, որ ԱԺ-ն խնդրել էր վարչապետին միջամտել պետական լրատվամիջոցների հետ օրենսդիր մարմնի վիճահարույց փոխհարաբերություններին՝ հայտնելով իր մտահոգությունը: Արմեն Դարբինյանն արձագանքեց ԱԺ առաջարկին, իսկ մեր այն հարցին, թե խորհրդարանն ինչո՞ւ էր ներկայացված միայն «Երկրապահ» պատգամավորական խմբի առաջին դեմքերով, Լ. Արեւշատյանը պարզաբանեց, որ Ալբերտ Բազեյանը՝ իբրեւ փոխխոսնակ ներկայացնում էր ԱԺ ղեկավարությունը, իսկ Սմբատ Այվազյանը՝ պատգամավորական մեծամասնությունը: Նրանք, այսպիսով, ստանձնել էին մնացյալ խումբ-խմբակցությունների կամքն արտահայտելու խնդիրը:

Եվ վարչապետը, եւ օրենսդիր մարմնի ներկայացուցիչները համակարծիք են՝ պետական լրատվամիջոց հասկացությունը պետք է ճշգրտվի, իսկ ճշգրտման եզրը հետեւյալն է՝ չի կարող պետական իշխանության կառույցներից մեկը միահեծան տնօրինել այն զանգվածային լրատվամիջոցը, որն առաքելություն ունի պետական կոչվելու: Այսպես՝ ինչո՞ւ պետք է ԱԺ-ն ունենա իր պաշտոնաթերթը, իսկ գործադիր իշխանությունն անմասն լինի այդ թերթից: Կամ գործադիր իշխանությունն առանց օրենսդրի ներկայացված լինի ազգային հեռուստատեսության բաժնետերերի կազմում: Այսօր ԱԺ-ն ունի երկու պաշտոնաթերթ՝ հայերեն եւ ռուսերեն՝ «Հայաստանի Հանրապետություն», «Ռեսպուբլիկա Արմենիա», որի համահիմնադիրների թվում գործադիր իշխանության ներկայացուցիչ չկա: Ազգային հեռուստատեսության բաժնետերերի խորհրդում արդեն բացակայում է օրենսդիրը, այստեղ գործադիր իշխանության ներկայացուցիչներ կան:

Արմեն Դարբինյանը հանձնարարել է կառավարությանն առընթեր տեղեկատվության եւ գրահրատարակչության վարչությանը մեկշաբաթյա ժամկետում ներկայացնել կառավարության նիստում որոշման նախագիծ՝ պետական լրատվամիջոցների կառավարման համակարգի մասին:

Համակարգի սկզբունքները վարչապետն արձանագրել է. «Ազգը» հրապարակել է այդ 5 դրույթները: Մենք առաջարկեցինք մեկնաբանել հատկապես վերջինը՝ 5-րդը. «Պետական պատվերի ձեւավորման եւ իրականացման սկզբունքների հստակեցում»: Լեւոն Արեւշատյանը պատասխանեց, որ մինչ այսօր ձեւակերպված չէ պետական պատվեր հասկացությունը, բայց խնդիրը հետեւյալն է. կառավարությունը ցանկանում է լուսաբանել պետական քաղաքականության եւ կյանքի որեւէ բնագավառ, եւ եթե, զորօրինակ, «Նոյյան տապան» գործակալությունն ավելի լավ կարող է կատարել այդ խնդիրը, քան Արմենպրեսը, ապա միանշանակ է, որ այդ պատվերը պետք է հասկացվի «Նոյյան տապանին»: Ուստի պետք է գործարկել մրցույթի գաղափարը՝ ձեւավորելով պետպատվերի մրցութային հանձնաժողով, որն էլ կորոշի հաղթողներին: Այսպես, եթե կառավարությունը հայտարարում է սեփականաշնորհման կամ տարածքային ինքնակառավարման հայեցակարգը լուսաբանելու մրցույթ, որին մասնակցում է «Ազգ» օրաթերթը եւ նրա ներկայացրած ծրագիրը հաղթում է, ապա «Ազգին» են տրվում պետպատվերով իրականացվող ֆինանսական հոսքերը, իմա՝ բյուջետային միջոցները, որոնք գոյանում են հարկատուների գումարներից: Պետպատվերի մրցութային կառավարական հանձնաժողովը հաշվի կառնի ոչ թե բերի պետական կամ կուսակցական, անկախ լինելու կարգավիճակը, այլ նրա ներկայացրած ծրագիրը, վարկանիշը, տպաքանակը եւ ազդեցության հեռանկարը: Կվերանա տեղեկատվության եւ բյուջետային միջոցների հատկացման մենաշնորհը:

Նման սկզբունքը ոչ միայն արդարացի է, այլեւ անխուսափելի: Արմենպրես պետական լրատվական գործակալության վերաբերյալ ձեռք է բերվել փոխհամաձայնություն: Գործակալության տնօրեն Մեսրոպ Հարությունյանը համամիտ է կառավարությանը, որ պետական լրատվական գործակալություն պետք չէ, ուստի Արմենպրեսը հավակնում է մասնավորեցման եւ ազատ, անկախ կարգավիճակի:

Լեւոն Արեւշատյանը հերքեց նաեւ լրատվամիջոցների հանդեպ ճնշում կամ չոր վերահսկողություն գործադրելու տագնապները: Խորհրդակցության ժամանակ միակ սահմանափակումը, որին անդրադարձել են ԱԺ փոխխոսնակ Ալբերտ Բազեյանը եւ վարչապետ Արմեն Դարբինյանը, անձնավորված մեղադրանքների բացառումն է: Բնութագրական է, որ ազգային հեռուստատեսության տնօրեն Տիգրան Նաղդալյանը, դիմադարձ հարցում է կատարել. ԱԺ-ին երեքշաբթի պատգամավորները հայտարարություններ են կատարում, որոնք ազգային հեռուստատեսությունը պարտավոր է հեռարձակել, բայց դրանք հաճախ պարունակում են ուղղակի անձնավորված մեղադրանքներ՝ հեռարձակե՞լ, թե՞ չհեռարձակել: Արմեն Դարբինյանը հաստատակամ էր՝ հեռարձակեք, դուք կարող եք մեկնաբանել այն, բայց փորձեք չպատասխանել դրանց՝ չիջնելով նույն մակարդակին:

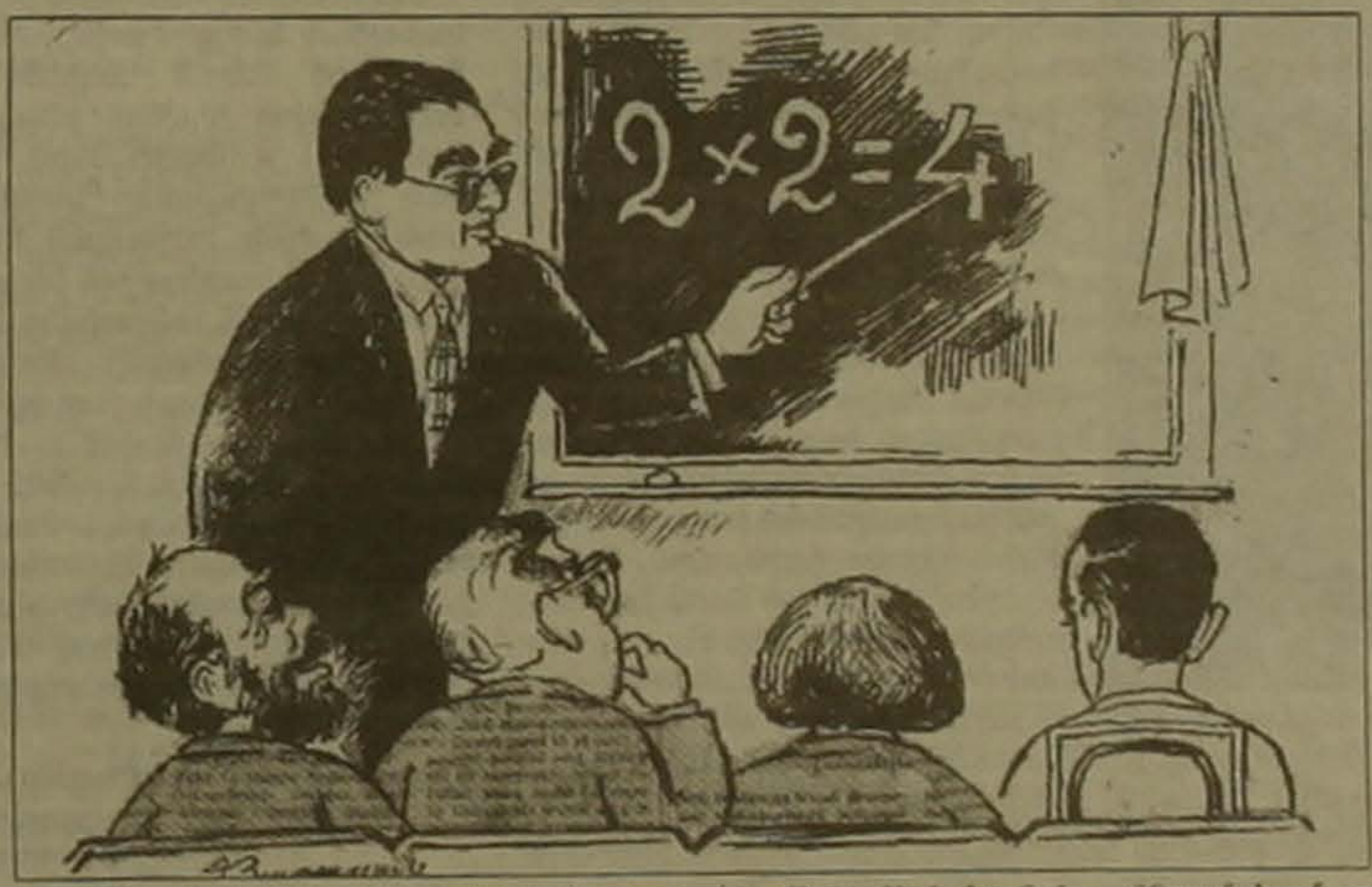

ՆԱՐԻՆԵ ԴԻԼԲԱՐՅԱՆ

Կիրակի օրը ընտրություններ նաեւ Գյումրիում

Կիրակի օրը՝ նոյեմբերի 25-ին, Ազգային ժողովի պատգամավորների լրացուցիչ ընտրություններ կանցկացվեն Գյումրիի 54 եւ 55-րդ ընտրատարածքներում: Դրանցից առաջինում գրանցված են եւ պատգամավորական մանդատի համար պայքարում են 4, երկրորդում՝ 7 թեկնածուներ: Ուստի երեւի լարված մրցակցություն պետք է սպասել: Հետաքրքիր է, որ առաջադրված բոլոր 11 թեկնածուներից միայն երեքն են որեւէ կուսակցության անդամ, իսկ մյուսներն անկուսակցական են: Մեծամասնությունը միջին ղեկավար աշխատողներ են, այդ թվում՝ մարզպետարանի եւ քաղաքապետարանի մեկական բաժնի վարիչներ, տնօրեններ, երկու-երեք մտավորական: Անշուշտ, նրանց ընտրվելու հնարավորությունները տարբեր են: Բայց սա այն դեպքն է, երբ չընտրվողներն էլ հավանաբար շատ բան չեն կորցնի, որովհետեւ որ այս ԱԺ-ին քիչ ժամանակ է մնացել գործելու, փոխարենը գոնե փորձառություն ձեռք կբերեն հաջորդ տարվա ընտրություններից առաջ... Այսպես թե այնպես, պատգամավորության թեկնածուներն ու «թիմերը» մինչեւ վերջին օրը շարունակում են գործուն նախընտրական պայքար ու քարոզչություն ծավալել: Ընտրատարածքներում փակցված են նրանց քարոզչաթերթիկները, հաճախակի են ընտրողների հետ հանդիպումներն ու զրույցները, «Կլոր սեղանները», քարոզարշավում ակտիվորեն ներգրավվել են տեղական հեռուստատեսությունները:

Այս ընտրապայքարում իշխանությունների ընդգրկվածություն առանձնապես չի նկատվում: Գոնե արտաքուստ: Երեւի հատուկ շահագրգռություն չունեն: Սա մի կողմից կարող է դրական հանգամանք լինել ընտրությունների ընթացքի տեսակետից: Սակայն պարզվում է, դա նաեւ բացասական կողմը կարող է ունենալ: Ինչպես կարելի էր հասկանալ ընտրատարածքային ընտրական հանձնաժողովների նախագահներ Միքայել Կիրակոսյանի եւ Ջուլիետա Ավետիսյանի հետ զրույցից, տեղական իշխանությունը բավարար չափով չի կատարել ընտրությունների նախապատրաստությանն օգնելու իր պարտականությունները, եւ շատ բան ձեռք է բերվել հանձնաժողովների մեծ ջանքերի գնով:

Խոսքը վերաբերում է մասնավորապես ընտրողների ցուցակների տրամադրմանը, հանձնաժողովների աշխատապայմանների հետ կապված առանձին այլ հարցերի: Ըստ նախագահների, պետականորեն չեն նախատեսվել հեռախոսային եւ էներգապատրաստման ծախսերը: Սակայն ընդհանուր առմամբ ընտրությունների նախապատրաստության հարցերը լուծված են եւ, ընտրատարածքների ղեկավարների հավաստմամբ, հանձնաժողովները պատրաստ կլինեն իրենց առջեւ դրված խնդիրը պատշաճ մակարդակով կատարելու: Ըստ տեղեկությունների, 55-րդ ընտրատարածքային եւ նույն տարածքի առանձին տեղամասային ընտրական հանձնաժողովներում որոշ արհեստական լարվածություն է ստեղծել թեկնածուներից մեկի կողմնակից մեծամասնությունը: Եթե անգամ այդպես է, պետք է հուսալ, որ հանձնաժողովների այդ անդամներին վերջին հաշվով կբավականացնի քաղաքացիական պատասխանատվությունը՝ իրենց վստահված գործն անկողմնակալ բարեխղճորեն կատարելու եւ մարդկանց ընձեռելու ազատ կամարտահայտման հնարավորություն: Իսկ մնացածն իրենք ընտրողները կվճռեն:

Լրացուցիչ ընտրությունների համար քվեարկություն կկազմակերպվի քաղաքի 15 ընտրական տեղամասերում: Ընտրողների ցուցակային թիվը երկու ընտրատարածքներում միասին կազմում է շուրջ 33 հազար մարդ:

Գ. Մ.

ՊԱՇՏՈՆԱԹԵՐԹ

«Հայաստանի Հանրապետության» շուրջ խմորումները շարունակվում են

Հոկտեմբերի 22-ին «ՀՀ» օրաթերթի «Ներկայումս աշխատանքը շարունակող աշխատակազմի» ընդհանուր ժողովում ընդունվել է հայտարարություն, որ հրապարակվել է թերթի հոկտեմբերի 23-ի համարում: Քանի որ հայտարարությունը «Ազգի» խմբագրություն է առաքվել ուշացումով, ինչի հետեւանքով «լռության էր մատնվել», համառոտ ներկայացնում ենք հայտարարության բովանդակությունը:

Նշելով, որ վերջին շաբաթվա ընթացքում «ՀՀ»-ի շուրջ ծավալված իրադարձություններն անհարիր են առողջ տրամաբանությանը եւ թերթում ձեւավորված ավանդույթներին, խմբագրակազմը հայտարարում է. «Այսօր փորձ է արվում շեղել թերթում այս տարվա փետրվարից առկա բարոյահոգեբանական մթնոլորտի այն բացասական շեղումները, որոնք արտահայտվում էին աշխատակիցների ինչ-որ արտոնյալ փոքրաթիվ կաստայի ստեղծմամբ, անարժան մարդկանց նկատմամբ առանձնաշնորհյալ վերաբերմունքով, անձնականը սկզբունքայինից գերադասելու կամայականությամբ, խրախուսման կամ կշտամբանքի արատավոր դրսեւորումներով, առողջ բանականությանն անհարիր, տգեղ եւ դատապարտելի այլեւայլ արարքներով»: Թերթի աշխատակիցներն իրենց «գործադուլավոր» ընկերներին կոչ են անում հրաժարվել թերթի եւ նրա աշխատակիցների վաստակած բարի անունը վարկաբեկելու անհեռանկար եւ դատապարտելի ուղուց, միանալ «իսկական գործ անողներին, նրանց, ովքեր ջանք չեն խնայում բարձր պահելու այն ընդհանուր տան անունը, որը «ՀՀ» օրաթերթ է կոչվում», մի կողմ դնել ամբիցիաները եւ անձնական նվիրվածությունները կամ, եթե դա անհնար է, չխանգարել իրենց, հեռանալ՝ չշահարկելով թերթի անունը: Միաժամանակ լրատվամիջոցների ղեկավարներին եւ աշխատակիցներին կոչ է արվում արհեստականորեն չշիկացնել կրքերը եւ բավարարվել օբյեկտիվ լրատվությամբ: «Թերթի եւ մեր հասցեին տեղացող հերյուրանքներն ու լուտանքները մենք գնահատում ենք սոսկ որպես չկայացած մարդկանց բարդույթի հաղթահարում», եզրակացնում են հայտարարության հեղինակները:

Միաժամանակ մեր կողմից տեղեկացնենք, որ հոկտեմբերի 23-ին ՀՀ գլխավոր դատախազին հասցեագրված դիմումում «ՀՀ» նախկին գլխավոր խմբագիր Լիզա Ճաղարյանը հայտնում է. հոկտեմբերի 21-ի երեկոյան, առանց իր գիտության, բացվել է իր («ՀՀ» գլխավոր խմբագրի-«Ազգ») աշխատասենյակը, որտեղ կային փաստաթղթեր եւ անձնական (նաեւ թանկարժեք) իրեր: Դիմումում նշվում է, որ իրեն կամ իր վստահված անձանց չի առաջարկվել ներկա գտնվել «ներխուժման» արարողությանը: Չբացառելով այդ ընթացքում իր անձնական իրերի եւ փաստաթղթերի հնարավոր կորուստը, տկն Ճաղարյանը խնդրում է շուտափույթ միջոցներ ձեռնարկել՝ պարզաբանելու իր անձնական իրերի եւ փաստաթղթերի վիճակը, ապահովելու դրանց օրինական վերադարձը տիրոջը, ինչպես նաեւ գնահատական տալու կատարված փաստին:

ՆԱՄԱԿ ԽՄԲԱԳՐՈՒԹՅԱՆԸ

Համերաշխություն. իսկ ո՞ւր մնաց բարեկրթությունը

«Ազգի» մշտական ընթերցողի իրավունքով տարակուսանքս եմ հայտնում թերթի հոկտեմբերի 22-ի համարի 4-րդ էջում դրսեւորված «լրագրողական համերաշխության» առնչությամբ: «Ազգի» որպես կանոն հավասարակշիռ, նույնիսկ ամենաօբյեկտիվ քննադատության մեջ չափավոր ոճին անհարիր, պասկվիլ հիշեցնող «թույնը», որ կաթում էր «Հայաստանի Հանրապետություն» օրաթերթի ապստամբած լրագրողների հրապարակումներից, վիրավորում է ընթերցողի «ականջը»: Այդպիսի զգացում ունենում ես, երբ փողոցում կամ շուկայում հայհոյանք ես լսում, կարեւոր չէ, թե ումից կամ ում հասցեին: Նույնիսկ այն «տեղեկությունը», թե «Ազգը» պատասխանատվություն չի կրում տպագրված նյութերի համար, չէր ցրում էջի թողած անախորժ տպավորությունը: Իմ խորին համոզմունքով, չի կարելի կուսակցված չարությունը եւ դրանից բխող սրամիտ ատելությունը փաթաթել «օտար» թերթին: Լրագրողական համերաշխությունը՝ լրագրողական համերաշխություն, բայց «Ազգի» հարգելի խմբագիրն, այնուամենայնիվ, «ՀՀ»-ի լրագրողների ազատ խոսքից պետք է նաեւ բարեկրթություն պահանջեր, ինչպես անում է, կարծում եմ, «իր» լրագրողների պարագայում: Առանձնապես զարմացած եմ Գագիկ Մարտոյանի անզուսպ ոճից («Օյ, օյ, Աշոտիկ»), որին «Ազգից» հիշում եմ իբրեւ բարեկիրթ լրագրողի:

Ի դեպ, համերաշխության մասին. նեղն ընկած լրագրողներին պաշտպանել, թերեւս, կարելի է, բայց ինչո՞ւ համերաշխ չլինել նաեւ «ՀՀ»-ի խմբագրակազմի մնացած (մեծ) մասի հետ, որը, համաձայնեք, ընտրության իր իրավունքն ունի եւ ընտրել է նոր խմբագրի հետ աշխատելու հնարավորությունը (որքանո՞վ գեղեցիկ էր, երբ «ապստամբ» լրագրողները «մի քանի հաշմանդամներ» էին անվանել իրենց գործընկերներին, որոնց հետ, գուցե, դեռ աշխատելու են): Երկու խոսք «ՀՀ»-ում ծավալված կադրային սկանդալի մասին. եթե թերթի նախկին գլխավոր խմբագրին չէր զայրացրել կամ զարմացրել սեփական նշանակումը, ապա ինչո՞ւ է զայրանում, երբ իրեն գլխավոր խմբագիր ձեռնադրած միեւնույն պետական այրն իրեն ազատում է աշխատանքից՝ նոր խմբագիր նշանակելով: Բացի այդ, եթե կադրային աղմկալից փոխատեղման դեմ ընդվզած լրագրողները համարում են, որ պետության կողմից ֆինանսավորվող թերթը բացարձակապես անկախ, պետական վերահսկողությունից կատարելապես ազատ պիտի լինի, ապա չե՞ն ենթադրում, որ այդ դեպքում մյուս թերթերն էլ պետության նյութական աջակցությունից օգտվելու իրավունք ունեն:

Լ. ԳՐԻԳՈՐՅԱՆ

digitised by A.R.A.R.@

ՌԱԿ ԳՈՐԾԻՉՆԵՐ

Վանից Փարիզ՝ Երեւանով

Ավետիս Թերզիպաշյանի 125-ամյակի առթիվ

77 տարի առաջ. 1921 թ. հոկտեմբերին, հայոց ազգային-քաղաքական կյանքում տեղի ունեցավ նշանակալից իրադարձություն Կ. Պոլսում Վերակազմյալ հնչակյան (հետագայում Ազատական) եւ Հայ սահմանադրական ռամկավար (հետագայում Ռամկավար) կուսակցությունները պաշտոնապես համաձայնության եկան վերջնական միավորման՝ Ռամկավար Ազատական կուսակցություն անվան տակ: Նորաստեղծ կուսակցության հիմնադրումը վավերացնող փաստաթուղթը ստորագրեցին Ավետիս Թերզիպաշյանը, Արամ Ինճիճյանը, Գրիգոր Պեոզիկյանը, Միհրան Սվազլյանը, Հրաչ Երվանդը եւ Լյութֆիկ Գույումճյանը: Ստորեւ ընթերցողներին ներկայացվող համառոտ ակնարկը նվիրված է ՌԱԿ-ի ղեկավար դեմքերից մեկին՝ անվանի հասարակական-քաղաքական գործիչ, բանասեր, գրող, խմբագիր ու դիվանագետ Ավետիս Թերզիպաշյանին, որի ծննդյան 125-ամյակը լրացավ սեպտեմբերին:

Ավետիս Թերզիպաշյանը ծնվել է 1873 թ. սեպտեմբերի 2-ին, Վանում: Հայրը՝ Հարությունը, մեծահարուստ կալվածատեր էր, ազդեցիկ անձնավորություն, ժամանակին եղել էր Խրիմյան Հայրիկի գլխավորած Վասպուրականի սովելոց հանձնաժողովի անդամ: Մայրը Գրիգորիս եպիսկոպոս Աղվանյանի դուստրն էր: Պատանի Ավետիսը նախնական կրթությունը ստացել է Վանի Հիսուսյան եւ Երամյան վարժարաններում: Ապա մեկնել է Կ. Պոլիս, որտեղ յոթ տարի հոր հետ վարել է սեղանավորական գործեր: 1896 թ. հայկական կոտորածներից հետո նա վերադառնում է Վան: 1908 թ. օսմանյան սահմանադրության հռչակումից հետո, քվեների մեծամասնությամբ, Ա. Թերզիպաշյանն ընտրվում է Վանի քաղաքապետ, վարում մի շարք այլ վարչական պաշտոններ՝ ձեռք բերելով մեծ հեղինակություն հայ եւ թուրք բնակչության շրջանում: Բնավորությամբ համեստ, ինքնավստահ, անվախ, պատկառազդու եւ կորովի անձ էր Վասպուրականի արժանավոր զավակը: Օժտված լինելով բնատուր դիվանագետի կարողություններով, Ա. Թերզիպաշյանն անվեհեր հանդգնությամբ դիմադրավում էր թուրքական իշխանությունների ոտնձգություններին, ջանք ու եռանդ չէր խնայում թեթեւացնելու հայության ծանր վիճակը:

1915 թ. Վանի ապրիլյան ինքնապաշտպանական կռիվներից հետո Ա. Թերզիպաշյանն անցնում է Կովկաս, գործուն մասնակցություն ունենում ազգային կյանքին, ընտրվում Արեւմտահայ [illegible] միության նախագահ, մասնակցում 1917 թ. մայիսին Երեւանում տեղի ունեցած արեւմտահայոց առաջին համագումարին, ընտրվում Ազգային խորհրդի անդամ, նաեւ Հայաստանի ապահովության խորհրդի անդամ:

1920 թ. Ամերիկայի ռամկավար շրջանային ժողովի կողմից Ա. Թերզիպաշյանը հրավիրվում է ԱՄՆ՝ տեղական ակումբների աշխատանքներին ծանոթանալու: Վերադառնալով Պոլիս, նա ընտրվում է Ռամկավար կուսակցության կենտրոնական վարչության անդամ: 1920-ական թվականների սկզբներին Ա. Թերզիպաշյանը տեղափոխվում է Փարիզ, 1924-26 թթ. խմբագրում ՌԱԿ-ի Արեւմտյան Եվրոպայի շրջանի օրգան «Ապագայ» հասարակական եւ քաղաքական շաբաթաթերթը, որտեղ «Աթոս» ծածկանվամբ տպագրում է բազմաթիվ հոդվածներ, երգիծական պատմվածքներ եւ այլն: Նրա գրչին են պատկանում հայոց երեք մեծերին՝ Մկրտիչ Խրիմյանին, Պողոս Նուպար փաշային, Զորավար Անդրանիկին նվիրված հուշագրություններ, որոնք լույս են տեսել Փարիզում 1938, 1939 եւ 1942 թթ., «Աթոսի հարյուրեւմեկ պատմուածքները» (1945), «Երկու տարի Ասիս Աղեղայի մեջ» վեպը, ինչպես նաեւ մի քանի անտիպ գործեր՝ «Ճշմարիտ» դրաման մեկ արարվածով՝ գրված թուրքերեն 1900-ական թթ. եւ բեմադրված Վանում, «Վանի հերոսամարտը», որը սկսել է գրել 1944 թ., «Հին թե նոր. յոթ շաբաթ Խորհրդային Միությունում», 100 էջից բաղկացած «Հայկական դատին շուրջ» աշխատությունը՝ Ամերիկայի ազգային հանձնախմբի պահանջով եւ այլն:

Ավետիս Թերզիպաշյանն իր մահկանացուն կնքեց Փարիզի արվարձաններից մեկում՝ Անկիեն-լե-Պեն-ում գտնվող համեստ բնակարանում, 1947 թ. մարտի 31-ին: Թաղման արարողությունը կատարվեց Ժան Կուժոնի հայկական եկեղեցում՝ խուռն բազմության ներկայությամբ, մարմինն ամփոփվեց Անկենի գերեզմանատանը: Բոստոնի «Պայքար» օրաթերթի ապրիլի 9-ի խմբագրականում նշված է. «Իր սիրած Վանի փարթամ կեանքէն մինչեւ Փարիզի մէկ արուարձանի իր համեստ բնակարանի պարզուկ կեանքին մէջ ան մնաց թամբին վրայ, գերագոյն արդարութիւնն ընելով իր ոյժերուն ու յատկութիւններուն»:

ՍՏԵՓԱՆ ՂԱՐԻԲՋԱՆՅԱՆ
Պատմական գիտությունների թեկնածու

ՀԱՄԱՀՈՒՆՉ

Մամուլի ազատությունը եւ երկրի անվտանգությունը

Բաքվում հրատարակվող "Наше время" թերթում, 1919 թ. օգոստոսի 16-ին (թ. 158), լույս է տեսնում մի խմբագրական հոդված, որում խստագույն քննադատության են ենթարկվում Հայաստանի Հանրապետության կառավարության անդամները Ա. Խատիսյանի գլխավորությամբ: Ադրբեջանում Հայաստանի Հանրապետության դիվանագիտական ներկայացուցիչ Բեկզադյանն այդ կապակցությամբ նամակ է հղում Բաքվի Հայոց Ազգային խորհրդին: Այդ նամակում ներկայացուցիչը արծարծում է մամուլի՝ ազատ քննադատելու իրավունքի եւ իշխանությունների փոխհարաբերության հարցը ազգային պետականության եւ երկրի անվտանգության տեսակետից: Այդ հարցն այսօր էլ չի կորցրել իր հրատապությունը, իսկ Ա. Բեկզադյանի խոսքը՝ իր նշանակությունն ու արժեքը: Ստորեւ ներկայացվում է նամակի բնագիրը:

Ա. ՂԱԶԻՅԱՆ

Բաքուի Հայոց Ազգային խորհուրդին

Քաղաքումս ռուսերէն լեզուով հրատարակուող "Наше время" թերթը իր 158-րդ համարում մի առաջնորդող յօդուած է զետեղել, որով խիստ քննադատութեան է ենթարկում Հայաստանի Հանրապետութեան նոր կազմակերպուած կառավարութեան անդամներին, ջանալով համոզել թէ հայ եւ թէ օտար ընթերցող հասարակութեան, որ Հայաստանի կառավարութեան ղեկը տրուած է անընդունակ եւ ապիկար անձանց ձեռքը:

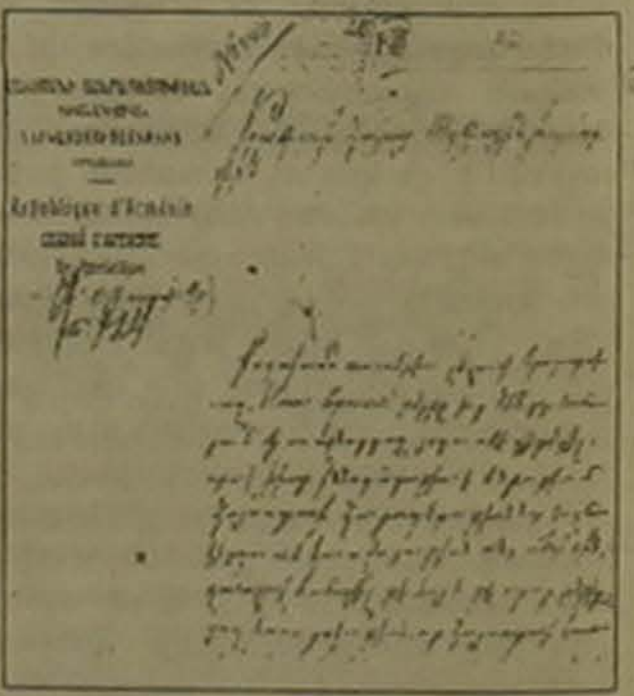

Սկզբունքով դէմ չլինելով մամուլի անաչառ եւ անկողմնակալ քննադատութեան, թէկուզ կառավարութեան անդամների, բայց եւ այնպէս չեմ կարող անուշադիր թողնել վերեւ յիշուած յօդուածի լոյս տեսնելու ժամանակը, քննադատական ոճը եւ ձեւը, որը աշխատում է գոյները խտացնելով, վարկաբեկել մեր կառավարութեան դիրքը ներկայ պայմաններում, երբ նոյնը անում են արտաքին ոյժերը, ջանալով քանդել մեր նոր պետականութեան հիմունքները:

Հասարակութեան մէջ այն համոզումն է տիրում, որ "Наше время" թերթը Ազգային խորհրդի պաշտօնական օրգանն է, հետեւաբար եւ հասարակական ու պետական այս կամ այն հարցի մասին եղած արտայայտութիւնները Ազգային խորհրդի տեսակէտն ու կարծիքը պիտի համարել:

Լինելով պաշտօնական յարաբերութիւնների մէջ Ազգային խորհրդի հետ նոյն այդ վատաբանող կառավարութեան կարգադրութեամբ եւ կասկածելով թէ մի գուցէ Ազգային խորհուրդը ունենալով այդ աննպաստ կարծիքը մեր կառավարութեան մասին՝ դժուարանայ նոյնիսկ կատարել նրա պաշտօնական յանձնարարութիւնները, որ վերաբերում են գաղթականական խնդրոյ եւ պետական կարեւորութիւն ունեցող գործին, ես յատուկ կ'խնդրէի Ազգային խորհրդին փութով ինձ տեղեկացնել թէ՝ իր վերաբերմունքի մասին դէպի այդ յօդուածը եւ թէ այն մասին, թէ ճիշտ է արդեօ՞ք, որ "Наше время"-ն Ազգային խորհրդի օրգանն է (թէկուզ եւ անպաշտօն), թէ ոչ:

Գիտնական, մտավորական, դիվանագետ

Պրոֆեսոր Ռուբեն Սահակյանի հիշատակին

1975 թվականի նոյեմբերյան մի օր Ռուբենի հետ նստած էինք Փարիզի Ելիսեյան դաշտերում գտնվող հանրահայտ «Ֆուքե» սրճարանում: Նոր էինք եկել օդանավակայանից: Ռուբենը եկել էր ինձ փոխարինելու խորհրդային դեսպանությունում, որտեղ ավանդաբար հայազգի դիվանագետ էին ուղարկում՝ ֆրանսահայ համայնքի հետ կապերը պահպանելու համար:

Բոլորում էր 5-րդ տարին, ինչ ես աշխատում էի Փարիզում: Չափազանց հետաքրքրական տարիներ էին թե աշխատանքի առումով, թե հատկապես բազմաթիվ հանդիպումներով՝ ֆրանսիացի պաշտոնյաների ու մշակույթի գործիչների եւ ֆրանսահայ համայնքի ներկայացուցիչների հետ: Ռուբենը ուշադիր լսում էր իմ տպավորությունները համայնքի, չլուծված խնդիրների, հայաստանյան կազմակերպությունների հետ համայնքի կապերը սերտացնելու անհրաժեշտության մասին:

Այսպես սկսվեց Ռուբեն Սահակյանի դիվանագիտական գործունեությունը: Նա միանգամից ներթափանցեց դեսպանության աշխատանքի մեջ, բարեկամացավ նրա աշխատակիցների հետ: Հետագայում, լինելով Փարիզում, դեսպան Չերվոնենկոն ինձ գոհունակությամբ էր պատմում առաջին քարտուղար Ռուբեն Սահակյանի աշխատանքի մասին:

Ռուբենը սիրում էր զրույցների ժամանակ ընդգծել, որ ինքը գիտնական է՝ պատմաբան գիտնական: Դեսպանությունում բազմազբաղ աշխատանքը հմտորեն զուգակցում էր գիտական աշխատանքի հետ: Լինում էր գրադարաններում, գիտական կենտրոններում: Հաճախ հանդես էր գալիս զեկուցումներով ու դասախոսություններով Հայաստանի նորագույն պատմության հիմնախնդիրների մասին: Նրա նեղ մասնագիտությունն էր Թուրքիան, այդ թվում նաեւ հայերի ցեղասպանությունը:

Ծնունդով Վրաստանից էր, ավարտել էր հայկական դպրոցը: Երեւանում ընդունվեց համալսարանի միջազգային հարաբերությունների ֆակուլտետը, ապա աշխատանքի անցավ ակադեմիայի նորաստեղծ արեւելագիտության ինստիտուտում, ուր աշխատեց մինչեւ կյանքի վերջը, զբաղվելով Թուրքիայի ժամանակակից պատմության եւ ցեղասպանության հարցերով: Իր հետաքրքրությունները նա շարունակում էր նաեւ Փարիզում: Հիշում եմ Ռուբենի կյանքից այսպիսի միջադեպ: Փարիզում աշխատելու տարիներին նա առիթը չէր կորցնում, որ հանդես գար զեկուցումներով՝ հատկապես ցեղասպանության դրդապատճառների, թուրքերի անպատժելիության, ցեղասպանության մասին միջազգային հանրության կարծիքի մասին: Եվ ամենուրեք նրա ելույթները լավ էին ընդունվում ոչ միայն հայերի միջավայրում, այլ նաեւ ֆրանսիացիների: 1977 թվականի աշնանը, լինելով Լիոնում, Ռուբեն Սահակյանը հանդես եկավ հրապարակային զեկուցումով: Բազմամարդ լսարանը մեծ հետաքրքրությամբ ընդունեց հայ գիտնականի ու դիվանագետի զեկուցումը Հայոց ցեղասպանության մասին, որը կարդաց հիանալի ֆրանսերենով: Հաջորդ օրը, նրան շտապ հրավիրեցին դեսպանի մոտ: Դեսպանը տագնապահար էր թվում: Նա հայտնեց առաջին քարտուղարին, որ Թուրքիայի ԱԳՆ-ն ԽՍՀՄ արտգործնախարարությանը բողոք է ներկայացրել Փարիզում խորհրդային դիվանագետ Սահակյանի «հակաթուրքական» ելույթի համար: Ավելի ուշ Ռուբենը ինձ պատմեց, որ դեսպանի աչքերում ինչ-որ խորամանկ ժպիտ էր զգացել, եւ թվում էր, թե դեսպանը այնքան էլ մտահոգված չէր թուրքերի բողոքից: Դա հասկանալի էր. Սահակյանի ելույթը չէր վնասում ԽՍՀՄ-ի շահերին: Դեսպանը դա լավ էր հասկանում, որովհետեւ նա համակրանք ուներ հայերի նկատմամբ: Ես դա զգում էի մշտապես:

Դեսպանի աշխատասենյակից Սահակյանը դուրս եկավ մի քիչ թեթեւացած եւ տեղնուտեղը շտապեց տուն, ընտանիքի անդամներին հանգստացնելու, որոնք արդեն պատրաստվում էին մեկնել հայրենիք, ինչպես սովորաբար արվում էր դիվանագետի ինչ-որ սխալ արարքի դեպքում:

Ռուբենի դիվանագիտական աշխատանքն անսպասելիորեն ընդհատվեց մի շատ տխուր առիթով՝ Երեւանում ողբերգորեն մահացավ որդին՝ տաղանդավոր նկարիչը: Դա ծանր հետեւանք թողեց հոր վրա, որից նա չկարողացավ ուշքի գալ: Ո՞վ է իմանում՝ գուցե դա պատճառ եղավ նրա ծանր հիվանդության, որը նրան տարավ գերեզման:

Հայաստանի անկախության հռչակումից հետո Սահակյանը շարունակեց իր գործունեությունը, բայց ոչ այն թափով, ինչպես նախկինում: Լսելով այն ժամանակ հնչող Թուրքիայի հետ բարիդրացիական հարաբերություններ հաստատելու պահանջները, Սահակյանը մշտապես ասում էր. «Իհարկե, անհրաժեշտ է հաշտ ու խաղաղ ապրել հարեւանների հետ», սակայն ավելացնում էր, որ «Թուրքիայի դեպքում պետք է իմանալ, թե ում հետ ես գործ ունենում»:

Ռուբեն Սահակյանի գրչին են պատկանում մի շարք արժեքավոր մենագրական ուսումնասիրություններ եւ գիտական հոդվածներ, որոնցից շատերը հրատարակվել են նաեւ արտասահմանում: Նրա մտահղացումները իրենց արտահայտությունը գտան «Ֆրանս-թուրքական հարաբերությունները եւ Կիլիկիան», «Ցեղասպանության պատմությունից» եւ այլ ուսումնասիրություններում: Հիշում եմ, թե ինչ վայնասուն բարձրացրին հայ «օրթոդոքսները» Ռ. Սահակյանի՝ Ջոն Կիրակոսյանի հետ գրած «Հայաստանը միջազգային դիվանագիտության փաստաթղթերում» ծավալուն գրքի վերաբերյալ: Այն թոհուբոհում, երբ գիրքը ջախջախվեց կուսակցական ղեկավարության կողմից, Ռուբենը իրեն պահեց շատ պարկեշտ ու սկզբունքորեն պաշտպանեց իր համոզմունքները:

Ռուբեն Սահակյանը գործունյա, անհանգիստ մարդ էր: Վերջին տարիներին նա գլխավորում էր «Հայաստան-Ֆրանսիա» հասարակական ընկերությունը: Նրա շնորհիվ կազմակերպությունը մեծ աշխատանք ծավալեց երկու երկրների ժողովուրդների բարեկամության զարգացման գործում: Նա արժանացավ «Ակադեմիական դափնիներ» շքանշանին, որով սովորաբար պարգեւատրվում են մշակույթի ու գիտության անվանի գործիչներ: Թերեւս Հայաստանում պրոֆեսոր Սահակյանը առաջին պարգեւատրվածներից էր, եթե ոչ առաջինը:

Անվանի մտավորական, հայտնի գիտնական-արեւելագետ, մեծ հայրենասեր եւ զգայուն ընկեր այսպիսին էր դոկտոր, պրոֆեսոր Ռուբեն Սահակյանը եւ այդպիսին կմնա ընկերների սրտերում:

ՀԵՆՐԻԿ ԱՎԼՈՅԱՆ

digitised by A.R.A.R.@

ԱԶԳ

միջազգային

Օրերս Ադանայի Սեյհան գավառում Թուրքիայի եւ Սիրիայի միջեւ ստորագրված համաձայնագիրը զգալի մեղմեց թուրք-սիրիական հարաբերությունների լարվածությունը: Սիրիան այդ համաձայնագրով պարտավորվեց իր տարածքում արգելել Քրդստանի աշխատավորական կուսակցության՝ PKK-ի գործունեությունը եւ դրա առաջնորդ Աբդուլլա Օջալանը հեռացվեց երկրի սահմաններից: Լարվածության մեղմումը սակայն չհանգեցրեց հարեւան երկու երկրների փոխհարաբերությունների կարգավորմանը: Ավելին, քանի վա փոխհամաձայնությամբ: Համենայն դեպս, Կոսովոյի հարցում ՆԱՏՕ-ն զիջեց Ռուսաստանին: Իր հերթին Սիրիայի հարցում չցուցաբերելով ակնկալվող աջակցությունն իր պոտենցիալ դաշնակցին, զիջում է Ռուսաստանը: Քանի որ այդ զիջման արդյունքում Սիրիան PKK-ին ճանաչեց որպես ահաբեկչական կազմակերպություն, զգալիորեն սահմանափակելով այդ կազմակերպության գործունեությունը Բաքու-Ջեյհան նախաձեռնությանը հակադրելու հնարավորությունը, թվում էր, թե Ռուսաստանն անուղղակիորեն Թուրքիային է վերջինի կողմից որեւէ գործողություն ընդդեմ Թուրքիայի»:

Սա ոչ այլ ինչ է, քան Օջալանին հանձնելու թուրքական կառավարության պահանջի մերժում: Ինչ վերաբերում է Բաքու-Ջեյհան նախագծին, ապա թուրքական հեռուստատեսության տվյալներով, հոկտեմբերի 22-ին Միջազգային կոնսորցիումին մասնակից նավթային ընկերությունները, Քլինթոնի վարչակարգի ներկայացուցիչների մասնակցությամբ, Սպիտակ տանը քննարկել են այդ նախագծի հարցը եւ նպատակահարմար են գտել սառեցնել դա: Ըստ նույն աղբյուրի,

PKK-ի հարցի լուծումը զուգորդվում է Բաքու-Ջեյհան նախագծի սառեցմամբ

որ Օջալանը հայտնվել է Մերձմոսկվայում, ավելի ճիշտ Օդինցովոյում, ուստի եւ լարվածությունը թուրք-սիրիական հարաբերությունների հարթությունից փոխադրվեց ռուս-թուրքական հարաբերությունների հարթություն: Այսպիսով PKK-ն, առավել եւս Օջալանը, որպես անհետաձգելի խնդիր պահպանեց իր տեղն Անկարայի օրակարգում ավելի խճճված տեսքով: Դրան հետեւեցին նոր տեղաշարժեր Բաքու-Ջեյհան նախագծի առնչությամբ:

Վերոհիշյալ խնդիրների հայտնվելն Անկարայի օրակարգում, հատկապես դրանց հաջորդականությունը պատահական չէ: Դրանում համոզվելու համար բավական է նշել, որ Անկարան Սիրիային մեղադրում է PKK-ի ահաբեկչական գործունեությունն ընդդեմ Թուրքիային աջակցելու մեջ, եւ Ռուսաստանին համարում է Սիրիայի պոտենցիալ դաշնակիցը: Քանի որ, ըստ Անկարայի, Ռուսաստանը հակադրվում է Բաքու-Ջեյհան նախագծին, իսկ PKK-ն խոչընդոտում է այդ նախագծի գործարկումը, ուստի պատահական չի համարվում PKK-ի առաջնորդ Օջալայի հայտնվելը Ռուսաստանի տարածքում:

Ի՞նչ հանգամանքներում է Օջալանը Դամասկոսից փոխադրվել Մոսկվա, ինչո՞ւ հենց նրա փոխադրման օրերին հանկարծ նավթային ընկերությունները սառեցրել են Բաքու-Ջեյհան նախագիծը, դժվար է ասել: Չունենալով ձեռի տակ համապատասխան ինֆորմացիա, ավելի քան դժվար է Օջալանի փոխադրումն ու Բաքու-Ջեյհան նախագծի սառեցումը պայմանավորել Վաշինգտոն-Մոսկվա զիջում: Բաքու-Ջեյհան նախագծի սառեցումը սակայն գալիս է փոխհատուցելու Ռուսաստանի զիջումը, ինչպես Սիրիայի, այնպես էլ որպես ազդեցության լծակ PKK-ի հարցում:

Վերոհիշյալ զիջումներն ու դրանց փոխհատուցումը PKK-ին Սիրիայի աջակցության, Թուրքիայի դեմ ահաբեկչական գործունեության եւ նավթային ծրագրի խնդիրների սերտ կապակցության վկայություններն են: Ահա թե ինչու, հոկտեմբերի 22-ին վարչապետ Մեսութ Յըլմազը, պատասխանելով լրագրողների հարցերին, այդ խնդիրներին հաջորդաբար անդրադարձավ: Նա Օջալանի փոխադրումը Մերձմոսկվա պայմանավորեց Թուրքիայի կողմից Սիրիայի վրա գործադրված ճնշումներով եւ ավելացրեց. «Օջալանը 1981 թվից Սիրիայում էր, ճնշումներն արդյունքի հասան, դա Թուրքիայի հաջողությունն էր: PKK-ն այլեւս չի կարող ուժի գալ»: Յըլմազը միաժամանակ հույս հայտնեց, որ Ռուսաստանը դրականորեն կարձագանքի Օջալանին Թուրքիային հանձնելու իր կառավարության պահանջներին: Այդ ընթացքում թուրքական «Սաբահ» եւ «Միլիեթ» թերթերը հոկտեմբերի 23-ին գրեցին, թե Անկարայում ՌԴ դեսպան Լեբեդեւը հաստատել է Օջալանի Մերձմոսկվայում հայտնվելու փաստը, ասելով. «Հնարավոր է, որ Ափոն կեղծ անձնագրով մուտք գործի Ռուսաստան»: Թուրքական հեռուստատեսությունը նույն օրվա հաղորդման մեջ ընդգծեց. «Պաշտոնական Մոսկվան Անկարային խոստացել է Օջալանին պահել վերահսկողության տակ եւ բացառել հակառակ Վաշինգտոնի ճնշումներին, նավթային ընկերությունները ներկա փուլում Բաքու-Ջեյհան նախագիծը համարել են անցանկալի, թե նպատակահարմարության եւ թե բարձր ինքնարժեքի առումով: Նրանք նախապատվությունը տվել են Բաքու-Սուփսա նախագծին, պայմանով, որ դրա գործարկումը զուգորդվի Բաքու-Նովոռոսիյսկ նավթամուղի գործունեության հետ:

Բաքու-Ջեյհան նախագծի սառեցումը դեռ օրակարգից դուրս մղում չի նշանակում, հատկապես այն դեպքում, երբ շարունակվում են պաշտոնական Վաշինգտոնի ճնշումները նավթային ընկերությունների վրա: Թերեւս դա էր պատճառը, որ Յըլմազը պատասխանելով թուրք-սիրիական լարվածության, Օջալանի Մերձմոսկվայում հայտնվելու մասին հարցերին, միաժամանակ իր խորին շնորհակալությունը հայտնեց ԱՄՆ-ի վարչակարգին Բաքու-Ջեյհան նախագծի հարցում Թուրքիային հետեւողական աջակցելու համար: Խոսքն իրականում ո՛չ այդ նախագծի նպատակահարմարության, ո՛չ էլ ԱՄՆ-ի աջակցության մասին է: Թերեւս, տվյալ դեպքում կարեւորվում են քրդական հարցի հետագա զարգացումները եւ թեժ կետերի առկայությունը Անդրկովկասում: Այս առումով, ոչ պակաս կարեւորություն է ներկայացնում Մոսկվայի դիրքորոշումը, հատկապես նրա հակազդեցության հնարավորությունը Բաքու-Ջեյհան ուղեգծին: Ահա, թե ինչու Բաքու-Ջեյհան նախագիծը սառեցվելով հանդերձ, այնուամենայնիվ մնում է օրակարգում:

ՀԱԿՈԲ ՉԱՔՐՅԱՆ

Անգլիացի պահպանողականների ձախողակ ղեկավարը

Մեծ Բրիտանիայի պահպանողական կուսակցության երիտասարդ առաջնորդ Ուիլյամ Հեյգը բավարար հեղինակություն չունի ոչ հանրության աչքին, ոչ էլ կուսակիցների շարքերում: Անցյալ տարվա ընտրություններում ներկայիս վարչապետ Թոնի Բլեյրի լեյբորիստական կուսակցության տարած հաղթանակից հետո բրիտանացի պահպանողականները նոր ղեկավար ընտրեցին 37-ամյա Ուիլյամ Հեյգին, որպեսզի նա աշխուժացնի իրենց կուսակցության գործունեությունը: Բայց Հեյգը բրիտանացիներին վստահություն չի ներշնչում, քանզի գրեթե անհայտ անձնավորություն է երկրի քաղաքական ասպարեզում: Հոկտեմբերի 5-9-ն անցկացված պահպանողականների համագումարի նախօրեին հրապարակված հարցման արդյունքների համաձայն, անգլիացիները ավելի քիչ են ճանաչում Ուիլյամ Հեյգին, քան փոքրիկ Լիբերալ-դեմոկրատական կուսակցության նախագահ Փեդի Էշդաունին: Պատասխանելով այն հարցին, թե ովքեր են Հեյգի գլխավոր խորհրդականները, բրիտանացիները նշել են նույնիսկ հայտնի պահպանողական Ուիլյամ Փիթի անունը, որը սակայն ապրել է 18-րդ դարում: Այս առիթով «Էքսպրես» հանդեսը նշում է, որ Մեծ

Բրիտանիայում ընդունված «ստվերային կաբինետ» արտահայտությունը երբեք այդքան արդարացի չի հնչել, ինչպես այժմ: Թորիների համագումարի ավարտից հետո հրապարակված այլ հարցումների արդյունքների համաձայն, բրիտանացիների միայն 23 տոկոսն է մտադիր առաջիկա ընտրություններում քվեարկել պահպանողական թեկնածուի օգտին:

Ահա թե ինչպիսի վիճակում է հայտնվել Ուինսթոն Չերչիլի եւ Մարգարետ Թետչերի կուսակցությունը, որը ժամանակին Մեծ Բրիտանիայի վարչապետների իսկական «տեմարան» էր, քանզի դարասկզբից ի վեր երկրի վարչապետների մեծամասնությունը պահպանողական է եղել: Համագումարը բարոյալքումից չկարողացավ հանել թորիներին, որոնք մեկ անգամ եւս բրիտանացիներին ցուցադրեցին, որ իրենց լավագույն ելույթներն անգամ հաճախ ուղղված են լինում հենց իրենց դեմ: Դրա վկայություններից է, որ պահպանողականների շարքերում Եվրամիության անվերապահ կողմնակիցների եւ հակառակորդների վեճը դեռեւս մնում է չհարթված:

Անցյալ տարի երիտասարդ Ուիլյամ Հեյգին կուսակցության ղեկավար նշանակելով, պահպանողականներն ակնկալում էին, թե նա կկարողանա թարմ ավյուն ներարկել իրենց շարժմանը: Բայց նա իր վարքագծով ավելի շատ ապակողմնորոշել է կուսակցության ավանդական համակիրներին, քանի որ կուսակցության համագումարի օրերին բեյսբոլի գլխարկ էր դնում, հյուրանոցում բնակվում իր նշանածի հետ: Բրիտանացի մեկնաբաններից շատերի կարծիքով, նա մոտ ժամանակներս ստիպված կլինի պարզապես հեռանալ քաղաքական ասպարեզից, տեղը զիջելով առավել հմուտ եւ փորձառու մի ղեկավարի: Ամենից հաճախ արծարծվում է բրիտանացի նախկին նախարար Մայքլ Պորտիլոյի անունը, որը կուսակցության աջ թեւի կարկառուն դեմքերից է եւ ըստ երեւույթին մտադրվել է ստանձնել այդ պաշտոնը:

Գ. Ք.

ՕՏԱՐ ՄԱՄՈՒԼ

Հայաստանը երբեք չի մոռանում

Գուցե պետք է մոռանալ

Ստորեւ թարգմանաբար ներկայացվող Ստիվն Քինզերի հոդվածը տպագրվել է «Նյու Յորք թայմս» թերթի հոկտեմբերի 4-ի համարի 12-րդ էջում:

Աշխարհում քիչ ժողովուրդներ են ունեցել այնքան փոթորկալի մի անցյալ (որին այնքան կապված լինեն), որքան հայերը: Նրանցից շատերը համոզված են, որ այսօր կան միայն շնորհիվ իրենց նախնիների ֆանատիզմի հասնող համառության՝ պահպանելու իրենց լեզուն, եկեղեցին եւ ազգությունը:

Պատմությունը այս տեսակետի ճշմարտության լավագույն վկայությունն է: Հայերը այնպիսի տարածաշրջանից են, որը հաջորդաբար գրավել են մեծ կայսրությունները (մոնղոլական, պարսկական, ռուսական, օսմանյան): Նրանք պայքարել են ձուլման վտանգի դեմ եւ հաճախ ստիպված են եղել պաշտպանելու իրենց ֆիզիկական գոյությունը, սովորությունները, ավանդույթները եւ հաճախ պարտվել են՝ տալով մեծ կորուստներ: Նրանց սերունդների մեծ երազանքը իրականություն դարձավ 1991-ին, երբ Խորհրդային Միության փլուզման հետեւանքով իրենց երկիրը անկախություն ձեռք բերեց: Գնահատելով իրենց հաղթանակը, հայերն, այնուամենայնիվ, խոր հոգեբանական մարտահրավեր են դիմագրավում, որը, հավանաբար, նույնքան դժվար է, ինչքան անցյալի թշնամիների պարտադրած մարտահրավերները: Էթնոկենտրոն ազգայնամոլությունը, որ ցարդ օգնել է նրանց գոյատեւելու եւ հաղթահարելու նման ուժգին հարվածները, ներկայումս ժամանակավրեպ է ճանաչված աշխարհում: Այդ գաղափարին կառչած մնալը կհեռացնեն նրանց Եվրոպայից, որին նրանք շատ են ցանկանում միանալ:

Անցյալի խժդժությունները, հատկապես 1915 թվին օսմանյան զորքերի իրագործած կոտորածները, երբ նրանք հայերին դուրս մղեցին Արեւելյան Անատոլիայի իրենց նախնիների բնօրրանից, կազմում են բաղադրամասերը այն պրիզմայի, որով նրանք նայում են աշխարհին: Դա նրանց, իսրայելցիների նման, ստիպում է չհամաձայնվել այնպիսի հարցերի շուրջ, որոնք կենսական են իրենց գոյատեւման համար:

Նման հարցերից է Լեռնային Ղարաբաղի միջնատարածքը, որին ամբողջ աշխարհը ճանաչում է որպես հարեւան Ադրբեջանի մաս, բայց որն իր հայ բնակչության ձեռքին է գտնվում 1994-ից: Հակամարտությունը լուծելու առաքելությունը ստանձնած օտար դիվանագետները ցանկանում են տարածքը թողնել Ադրբեջանի հսկողության տակ, տալով նրան այնքան ինքնավարություն, ինչքան հնարավոր է: Բայց հենց նախագահ Լեւոն Տեր-Պետրոսյանը պատրաստվում էր հաշտվել այդ բանաձեւի հետ, նրան պաշտոնանկ արեցին համարյա զինվորական հեղաշրջումով: Հայերից շատերի կարծիքով, «ազատագրված» տարածքներից թեկուզ մեկ մմ վերադարձնելը հավասար կլինի նոր կոտորածի հրահրման: Պատմությունը նրանց սովորեցրել է չվստահել օտարերկրացիների խոստումներին, նրանք խոր գիտեն, որ ոչ ոք չի փրկի իրենց՝ օրհասի դեպքում, եւ որ միայն իրենք կարող են որոշել, թե ինչ է պահանջում իրենց անվտանգությունը:

«Լեռնային Ղարաբաղը էթնիկական բնօրրան է, ասաց միջնատարածքի երեւանյան գրասենյակի տնօրեն Կարեն Միրզոյանը: Անիրական է մտածել, որ մենք կհամաձայնվենք կառավարվել Ադրբեջանի կողմից»:

Ենթադրվում է, որ այն երկրները, որոնք երազում են միանալ Եվրամիությանը, պետք է հրաժարվեն էթնիկական բնօրրանի գաղափարից, ինչպես նաեւ այն տարածքների պահանջներից, որտեղ իրենց եղբայրներն են ապրում: Հարեւան երկրների իր տարածքներից հրաժարվելու Հունգարիայի որոշումն, օրինակ, ճանապարհ հարթեց, որ նրան հրավիրեն անդամակցելու Եվրամիությանը: Այստեղ, Հայաստանում անդամակցության հեռանկարը նրանց ետ չի պահում այն բուռն զգացումից, որն իրենց պահել է հազարամյակներ շարունակ:

Եվրոպական որոշ երկրներում որեւէ քաղաքագետի «ազգային մտածելակերպի» մեղադրանք ներկայացնելը համարվում է խիստ վիրավորական: Դա կապվում է մտքի այն փայլատակումների հետ, որոնք մայրցամաքն առաջնորդել են դեպի անհամար պատերազմներ: Բայց Հայաստանում ազգային մտածողությունը գերիշխող եւ համապարփակ գաղափարախոսություն է: «Քաղաքական ղեկավարներն այստեղ շատ զգույշ են «ազգային» բառը օգտագործելիս, ասում է մարդու իրավունքների ջատագով Միքայել Դանիելյանը: Հայկական մտածողությունը չի ընդունում որեւէ գաղափար, որը համարվում է հակազգային»:

Չնայած Հայաստանում գոյություն ունեն մոտ հիսուն քաղաքական կուսակցություններ, ոչ մեկը նրանցից չի հակառակվում ազգայնական գերիշխող դոգմային: Հայերից շատերը համոզված են, որ նման բան անելը մահացու վտանգի կենթարկի իրենց ազգին:

Այդ վտանգների բնույթը վառ կերպով ցուցադրված է Հայաստանի մայրաքաղաքում գտնվող Ցեղասպանության թանգարանում, որը կառուցված է ի հիշատակ 1915-ի զոհերի: Պատերի վրա սովամահ եղած, սպանված եւ գլխատված հայերի սահմռկեցուցիչ նկարներ են:

Այստեղ եւ արտասահմանում ապրող հայերից շատերը զգում են, որ պարտադրված են կրելու պատմության ամենածանր բեռներից մեկը: Միայն մի քանիսն են մռթմռթում դրա ծանրությունից. «Դժբախտաբար [illegible] մենք շատ ենք կենտրոնացած մեր անցյալի վրա», ասում է 22 տարեկան համալսարանավարտ Միքայել Համբարձումյանը, որը ջանում է Կովկասում երիտասարդների մի խումբ ստեղծել, որը կպայքարի տարածաշրջանային համագործակցության օգտին: «Խոսիր որեւէ մեկի հետ Հայաստանի մասին եւ անպայման կլսես անցյալի մասին խորհրդածություններ, շարունակում է նա, մենք առաջին ազգն էինք, որ ընդունեցինք քրիստոնեությունը, մենք երեք ծովերի հասնող կայսրություն ունեինք, մենք միապետներ ունեինք, որոնք ազգակցական կապերի մեջ էին եգիպտացի եւ եվրոպացի միապետների հետ, մենք առաջին ազգն ենք, որ թարգմանել ենք Աստվածաշունչը եւ այլն: Միշտ «մենք էինք», «մենք ունեցել ենք»: Հայը շատ է տարված անցյալով, եւ չի մտածում այսօրվա ունեցածի, ցանկացածի եւ դրան հասնելու միջոցների մասին: Մեր պատմությունը մեզ ներկայացված է պատերազմի, ցավի, սպանությունների եւ կողոպուտների պատկերով: Մենք միայն 500-700 տարվա խաղաղություն ենք ունեցել 4500 տարիների մեր պատմության մեջ: Մենք սա սովորում ենք դպրոցում: Մենք սովորում ենք պայքարի, սպանությունների եւ դավաճանությունների 2500 տարեթվեր: Դրանցից միայն տասը, քանը կամ երեսունն է դրական: Այս ամենը շատ ծանր է: Դա ճնշում է քո հոգեկանի եւ մտածողության վրա», ավելացնում է նա:

Հայաստանի ներկան

Նյույորքաբնակ ամերիկահայ երիտասարդի այս նամակը՝ ուղղված «Նյու Յորք թայմսի» խմբագրին, տպագրվել է թերթի հոկտեմբերի 9-ի համարում:

Ձեր թերթի հոկտեմբերի 4-ի համարում «Շաբաթվա տեսություն» ընդհանուր խորագրի ներքո հրապարակված Հայոց պատմության բեռի մասին հոդվածում մեջբերված մի քանի հայեր առաջարկում են մոռանալ մեր երկրի տագնապալի անցյալը: Դժբախտաբար, Ադրբեջանում տեղի ունեցած հայերի նորագույն կոտորածները, հայերին էթնիկական մաքրագործման ենթարկելու փորձերն ու Հայաստանին պարտադրված թուրքական շրջափակումը ամենօրյա հիշեցումներ են, որ անցյալն այնքան էլ հեռավոր փաստ չէ:

Ավելին, հայերի դեմ գործադրված ցեղասպանության հերքումը Թուրքիայի կողմից բարոյապես անկարելի է դարձնում ընդմիշտ թաղել անցյալը:

Ոչ մի անհատ, խմբավորում կամ երկիր չպետք է խնդրել աղմուկ չբարձրացնել մարդկության դեմ գործված ոճրագործությունների շուրջ: Հայերի տառապանքը սոսկ ազգայնական հավակնությանը ծառայող հենակետ չէ, այլ մի համընդհանուր դաս, որը պետք է հիշեն, հետապնդեն բոլորը:

ԱՆԹՈՆԻ ՓԻՏԵՐՍԵՆ
Յոնկերս, Նյու Յորք

digitised by A.R.A.R.@

ԱԶԳ

Մշակույթ

Կարելի է ապրել երկու կերպ՝ համառոտ եւ ընդարձակ։

Ընդարձակ կամ մանրամասն ապրողը պիտի անի այն բոլորը, ինչ անում են բոլոր մարդիկ, կամ մարդ արարածն առհասարակ։

Նա պիտի ծնրադրի բոլոր աստվածներին հերթով, դավանի բոլոր կրոնները, պատկանի աշխարհում եղած բոլոր քաղաքական կուսակցություններին, ժխտի այդ բոլոր ու հանդես գա չեզոք, ժխտի բոլոր աստվածներին եւ դառնա անաստված, ճաշակի այն բոլոր կերակուրները, ինչ կերել է մարդը երբեւիցե, ման գա աշխարհն առանց որեւէ ծակ ու ծուկ զանց առնելու, խելագարվի, կոմունիզմին հանոցի տեղն իմանալ, որովհետեւ դե, ես այն ժամանակ փոքր էի՝ մեկ էլ մի սոսկալի ապտակ եկավ երեսիս։ Առանց հանգանքի, առանց մեղքի, ոնց որ ասես ներկայիս կոմունիստը լիներ, որի մասին այն ժամանակ հասկացողություն չունեի։

Այստեղ ես կանգ առա եւ մի փոքրիկ աշխարհայացք կազմեցի՝ որ էր. «Աշխարհը դաժանություն է ու ապտակ»։

Ընտանեկան այս «դաստիարակությունը» առած երբ դուրս ելա փողոց՝ թուրք լամուկները դանակները քաշած հարձակվեցին վրաս ու ես փախա։

Բաց արի աշխարհայացքս ու վրան

«Գաղթը» անձամբ չճաշակողի համար հասարակ անուն է եւ գրվում է փոքրատառերով, իսկ անձամբ ճաշակողի համար դա հատուկ անուն է եւ աշխարհում միակը։

Այն ժամանակ, երբ մի թեթեւ բեռ շալակդ առած, ծերունի մորդ ձեռները բռնած դուրս ես գալիս քո հայրենի տնից եւ մի վերջին անգամ ես ես նայում կտրելու համար այն անթիվ անըմբռնելի թելերը, որ քեզ կապում են քո հայրենի տանը, քո պատերին, պապի պատերին, այն ամբողջ քաղցր հուշերին, որոնցով ապրում էիր մինչեւ այդ վայրկյանը։ Դու, երբ մի խորունկ ախ ես քաշում ու երես դարձնում այդ բոլորից՝ այդ ժամանակ ես

Լեռ Կամսար

(անտիպ)

110 տարի առաջ, հոկտեմբերի 24-ին, դրախտավայր Վասպուրական աշխարհում, Վանի հռչակավոր Այգեստան թաղամասում, հոգեւորականի ընտանիքում, ծնվեց Լեռ Կամսարը՝ երգիծաբանության տողողում նաստեղության վերջին մոհիկանը, Պարոնյանի եւ Օտյանի արժանավոր հաջորդը...

Ի ցավ մեզ եւ ի դժբախտություն իրեն նա ապրեց եւ ստեղծագործեց պատմական այնպիսի ամոթալի ժամանակահատվածում եւ հասարակարգում, որն ականջ չուներ ճշմարտությունը լսելու։ Եվ ոչ միայն չէր լսում, այլեւ ճշմարտության համար պատժում էր, աքսորում, գնդակահարում։ Հենց այս ժամանակահատվածում էլ երգիծաբանը որոշեց ավելի տեր կանգնել ոտնահարված եւ անտեսված արդարությանը եւ իր թանկագին ճշմարտության պայքարի համար նա ընտրել էր ամենաանմեղ եւ անվնաս զենքը՝ ծիծաղը։ Նա դատապարտվեց մինչ ի մահ գաղտնի եւ լռելյայն ստեղծագործելու պատժին։

Նրա կյանքը խորհրդանշեց իր ապրած ամբողջ ժամանակը, իսկ նրա ստեղծագործությունը կերպավորվեց այդ խորհրդանիշը։

Նա ապրում էր աննկատ եւ անաղմուկ։ Նրա գրվածքները կարդալիս մարդիկ ծիծաղում էին սրտանց, իսկ նա չէր էլ ժպտում։

Ապրեց անաղմուկ-անաղմուկ էլ հեռացավ մեզանից թողնելով մեզ իր ճշմարտությունը, որը պիտի անպայման ուղեկցի մեզ, այլապես, առանց նրա ուղեցույց-խորհուրդների այնքան հեշտ կլինի սայթաքելը, այնքան դյուրին գայթելն ու դառը վերադարձը։

ՎԱՆՈՒՀԻ ԹԱՎՄԱՍՅԱՆ

վասա եւ այլն։

Նայեցեք ջրաղացին։ Ջրաղաց կա ցորենը փոշիացնում է, կա, որ ձավար է դարձնում, մեջտեղից երկու կես է անում, եւ վերջապես կոլխոզային ջաղացների նման երկու ամբողջական ցորեններն իրար է կպցնում։

Իսկական մարդը մարսված կերակուր, ջաղացի փոշի պիտի լինի։

Այս տեսանկյունով եթե նայենք մարդուն ես մարդ համարվել չեմ կարող։ Այնքան համառոտ եմ ապրել։ Անհաղորդ կյանքի մանրամասներին, ես ծնածս օրից իմ գրիչ մանին եմ նայել եւ կյանքի բոլոր արժեքներն այդ «բանին» եմ տարել ոչնչով փոխարինելու։ Մարդիկ ըստ սովորականի ապրելուց հետո են մեռնում, իսկ ես նախ մեռա, հետո ապրեցի։

Նրանք, ովքեր ինձ նման ապրում են մեռած, նրանց համար չկան կաշկանդիչ սովորություններ, ծեսեր, նախապաշարմունք, քաղաքականություն, ամոթ, պատկառանք եւ նման բաներ։ Որովհետեւ այդ բոլորը մահվան հետ համեմատած այնքան աննշան չարիքներ են, որոնց լինելուն էլ չլինելուն էլ պետք է նայել անտարբեր։ Դրանք փոքրիկ ոչնչություններ են, որոնք իրենց ճանապարհին միանում են իրար հետ եւ գնում թափվում մեծ ոչնչության մեջ։

Մի ժամանակ, երբ ես կարդում էի Իսահակյանի «Աբու-Լալա Մահարին»՝ չէի հավատում նրա ճշմարտությանը, ասում էի երեւի հեղինակը գրել է իր զայրացած րոպեներին ու բարկությունն անցնելիս կսկսի սիրել աշխարհը։

Այսօր, սակայն, սարսափով նկատում եմ, որ ես էլ իսկական Աբու-Լալա Մահարի եմ։ Նույնն անել վիճակին մատնված։

Ես էլ այդ արաբ բանաստեղծի պես եղա ուրիշ երկրներ, իմաստունների ու հիմարների հետ սեղան նստած, աշխարհը բոլոր եկողներին, աշխարհից մեկնողներին բարեւ տվի, բարեւ առա, ու եկա այն եզրակացության, որ իսկապես պետք է քարավանը դուրս քաշել «Բաղդադից» ու չվել այս աշխարհից...

Կեցությունը բնորոշում է գիտակցությունը։ Ընդունենք այս ու ես ձեզ բացատրեմ, թե ի՞նչ կեցություն եմ ունեցել եւ որպիսի գիտակցություն ունեմ այժմ։

Աշխարհ գալով, առաջին մարդը, որ դեմս ելավ, մեծ եղբայրս էր։

Հարցնում եմ.

– Եղբայր ջան, աշխարհի ճամփեն ո՞ր մեկն է։

Խոժոռ նայում է ինձ իմ եղբայրը։ Այնքան խոժոռ, որ աշխարհ գալս զղջացի։

Երբ փորձեցի խոսել հետը, մի քանի անհրաժեշտ տեղեկություններ ձեռք բերել, վերջապես աշխարհի արտաք-

ավելացրի... դանակներ եւ փախ ու կոտորած։

Հետագայում հայրս Պարսկաստան փախավ, ես՝ Էջմիածին եկա սովորելու։

Ի՞նչ պիտի սովորեի, հարազատներից պոկված մի խեղճ, պանդուխտ երեխա։ Չորս եւ չորս... ա՜խ, մայրիկ ջան... անում է ութ։ Ութից հանած չորս, թեեւ ճիշտ է, անում է դարձյալ չորս՝ բայց ինչի՞ս է պետք այդ չորսը, երբ իմ ծեր հայրը պանդխտության մեջ պիտի տառապի։ Այս վշտերիս մեջ ինքս ինձ մոռացած, չորս տարի հետո ո՞ր սատանի ծոցից դուրս թռավ Սաթենիկ անունով մի աղջիկ եւ եկավ մտավ սիրտս։ Դե, արի հիմա էլ նրա սիրուց տոչորվիր։

Ուսումս ավարտելուց հետո էլ ես չխնդրեցի այդ երկար աղջկա ձեռքը, որովհետեւ եթե ընդունվեր առաջարկս, հանկարծ երջանկությունս այնքան մեծ պիտի լիներ, որ ես տակին ճխլվեի։

Սրտիս կեսը Էջմիածին թողած Վան գնացի։

Այստեղ էլ ես ամուսնացա ոչ այնպես, ինչպես ճաշարան մտնողն իր ճաշակին համեմատ կերակուր է պատվիրում։ Ոչ, ես նստա սեղանին եւ ասացի՝ «պատրաստի» ինչ ունես՝ բեր։ Որովհետեւ ոչ մի ճաշարանապետ չէր կարողանա իմ ուզած Սաթենիկը պատրաստել։ Իսկ երբ Սաթենիկ չկա՝ ոչինչ չկա...

Երբ եկավ 1915 թվականը, պատահեց հայոց պատմության մեջ չպատահած դեպք։

Թուրք կառավարությունը, որ սովորություն ուներ 10 տարին մեկ քաղհանել հայությունը, սեյրակացնել, այս անգամ տրակտորը լծեց ու ողջ Տաճկաստանը հերկեց այնպես, որ հայի հոտը կտրվի այդ երկրից ու մենք գաղթեցինք։

զգում, թե ինչ բան է գաղթը...

Լավ ու վատ՝ ճաշակեցինք մեր առաջ դրված այս պատառն էլ, վերջապես եկանք Կովկաս։ Բայց այստեղ էլ հայի արյան հոտն առած թուրքը չուզեց հանգիստ տալ հրաշքով ճողոպրած իր զոհերին եւ իր ոտը Բարդողյան լեռնաշղթայից այս կողմը պարզեց եւ շարունակեց արյունառությունը, մինչեւ բոլշեւիկները Հայաստան մտան եւ մնացած հայությունը «ազատեցին» թուրքի ճանկերից։

Մեզ պարգեւած ազատության մասին մի պարզ գաղափար տալու համար ասեմ, որ հետագայում, երբ 21 թվականին հայերն ապստամբեցին իրենց «ազատարարների» դեմ, պարտված հայությունը նորից Թուրքիա էր փախչում, տաճկական սուրը գերադասելով բոլշեւիկների կացնից։

Բոլշեւիկյան Հայաստանը մի կատարյալ սառցատուն էր, որտեղ հայության ուղեղը սառեց իր գանգում բնավ չմտածելու համար, արյունը սառեց բազուկներում բնավ չաշխատելու համար։

Ձեզ եմ հարցնում.

– Ի՞նչ «գիտակցություն» կարող եմ ունենալ ես հիմա, այսպիսի «կեցություն» ունենալուց հետո։

Ես կարո՞ղ եմ այս անլուր աղետները գլխիս բերած մարդուն «կենդանիների թագավոր» անվանել։

Ուրեմն այսպես.

Տաճկաստանում ես ապրում էի անմեղ-անմեղ։ Բայց տաճիկ կառավարությունը սրով եւ սուր ընկած ուզում էր ինձ սպանել։ Փախա իմ ռուսահայ եղբայրների մոտ, մի քանի տարի ապաստան գտա, հետո էլ այդ «եղբայրները» բռնեցին ու քանի տարով աքսորեցին հյուսիսի սառնամանիքները։

Իմ աքսորի առաջին գիշերը կինս ինձ դավաճանեց։

Իմ գրկի մեջ մեծացած որդիս մեծանալով ոխերիմ թշնամի դարձավ ինձ։ Իմ ամենամտերմավորագույնը մոտեցավ ինձ ծեծելու համար։

Խմբագիրներն ասում են՝ նյութ բեր, մեկի տեղը տանում եմ տասնմեկը՝ ոչ մեկն էլ չեն տպագրում։

Տունս ցախանոց է, ուր տարի պետությունից բնակարան եմ ուզում՝ չի տալիս։

Եթե արաբ բանաստեղծն իմ օրին լիներ, հիմա վաղուց էր փախել անապատ։

Բայց ես, ճիշտն ասած, չեմ ուզում փախչել անապատ, որովհետեւ այս րոպեիս ես ապրում եմ սովետական անապատում։

Հետո անապատ գնալը միտք չունի, փոխանակ ինձ հանձնելու անապատի իժերին, վայրի գազաններին, այստեղ, իմ շրջապատը հազար լինեն իժերով ու գազաններով, թող նրանք ինձ ուտեն, ի՞նչ կարիք կա տեղից շարժվելու։

ՄԻ ՀԱՄԵՐԳԻ ԱՌԻԹՈՎ

Կենտրոնացված հիանալություն

Հոկտեմբերի 20-ին Արամ Խաչատրյան մեծ դահլիճում կայացած համերգը Ռախմանինովով սկսվեց։ Դահլիճի լույսը չպակասեց ու ինձ նմանին հենց սկզբից կենտրոնանալու սիմֆոնիկ նվագախմբի, առաջին դիրիժորի «ջանքերը» հաջողություն չունեցան։ Չգիտեմ ինչպես Ռավելի «Բոլերոյի» առաջին «շշուկով» արձակված հնչյունն ինձ լարեց։ Բեմի լույսն էլի դահլիճից գերազանց չեղավ։ Դահլիճն ինձ թվաց այն արեւային լույսով սնվող ամֆիթատրոնը, որի հանդիսատեսը գլամարտ դիտելու առիթով էր հավաքվել։ Երբ կողքիս նստածներն էլ շարժում արեցին Արամ Ղարաբեկյանին տեսնելու, հասկացա, որ միգուցե մենակ չեմ «սիրողական» այս մեկնաբանության մեջ։ Ղարաբեկյանի «Բոլերոն» Հեմինգուեյի գլամարտի տեսարաններն ինձ հիշեցրեց։ Ափսոս, որ նրան արտիստական իր փայլուն ձեւի մեջ Բռնում Հայաստանի մշակույթի օրերին չտեսան ու չըմբոշխնեցին։ Չլիներ Հովհաննես Չեքիջյանը, «Բոլերոյի» շոգից քաղաքում քայլելը դժվար կդառնար։ Ընդմիջում չեղավ, պարզապես բեմը հարստացավ նոր երաժիշտներով՝ ջութակահարների անսամբլ, Հայաստանի ակադեմիական երգչախումբ, մենակատար Լիլիթ Գրիգորյան... Այս բոլորի հնչեցրած Արամ Խաչատրյանին Չեքիջյանի մոգական չափն էր պետք։ Ֆիզիկական մեծ աշխատանքը կասկածել է տալիս՝ մի՞թե մաեստրոն երկրորդ 35-ի շեմին է։ Այս ծավալի գործ մի քանի անգամ կարող եմ կատարել, ասաց համերգի ավարտին՝ զարմանքս նկատելով։ Եթե նույնիսկ գալ տարի պատվո հայտագրին 70 գրված լինի, կհավատա՞նք։

Ա. Հ.

Նշվեց 1895-96 թվականների

Զեյթունի հաղթական ապստամբության 103-րդ տարեդարձը

Եղիշե Չարենցի անվան գրականության եւ արվեստի թանգարանում ավանդույթ է ստեղծվել՝ գրական, մշակութային միջոցառումներին զուգահեռ նշվել են նաեւ հայոց ռազմական հաղթանակները։ Օրերս, «Զեյթուն» հայրենակցական-բարեգործական մշակութային միության աջակցությամբ նշվեց Զեյթունի 1895–96 թթ. հերոսամարտի 103-րդ տարեդարձը։ Թանգարանի տնօրեն Հենրիկ Բախչինյանը կարեւորեց այն փաստը, որ նշվում է հերթական տարեդարձը եւ ոչ թե 100 կամ 150-ամյակը։ Պետք է այս միջոցով նոր սերունդն իմանա իր փառավոր անցյալի ու հերոսների մասին, ասաց նա։

Զեյթունի հայերը դարեր շարունակ պայքարել են իրենց ինքնիշխանությունը պահպանելու համար։ Միայն 17–19 դարերում նրանք մղել են 40 ճակատամարտ՝ միշտ դուրս գալով հաղթական։

Զեյթունը եւ զեյթունցին մեծ տեղ են գրավում մեր թե՛ պատմության եւ թե՛ գրականության մեջ։ Այս նյութին նվիրեցին իրենց ելույթները Գիտությունների ազգային ակադեմիայի պատմության ինստիտուտի տնօրեն, ակադեմիկոս Հրանտ Ավետիսյանը եւ Խաչատուր Աբովյանի անվան մանկավարժական ինստիտուտի հայ գրականության ամբիոնի վարիչ, բանասիրության դոկտոր, պրոֆեսոր Մելիսա Դոլուխանյանը։

«Զեյթունի 1895 թ.-ի ապստամբությունը հայ ազատագրական շարժումների փառապսակն է, ժողովրդական զանգվածային ըմբոստություններից ամենախորշը ու ամենակազմակերպվածը։ Զեյթունի հերոսամարտիկները հասան ոչ միայն քաղաքական, այլեւ գործնական հաղթանակի, ստիպելով օսմանյան իշխողներին հաշտության սեղանի շուրջ նստել ռազմադաշտում հաղթանակած հայ ապստամբների հետ», ամփոփելով իր խոսքն ասաց է ակադեմիկոս Հ. Ավետիսյանը։

Հավուր պատշաճի խոսքեր ասացին նաեւ «Զեյթուն» հայրենակցական-բարեգործական միության նախագահ, պրոֆեսոր Դանիել Գայթակյանը, գրականագետ Բախշիար Հովակիմյանը եւ ուրիշներ։

Միաժամանակ ցուցադրվում էին Զեյթունին նվիրված հրատարակումներ, ապստամբության ղեկավարների ու հերոսների լուսանկարներ, Նոր Զեյթունին վերաբերող վավերագրեր։

Հանդիսությունը եզրափակեցին փոքրիկ զեյթունցիները՝ «Զեյթուն» մանկապարտեզի սաները, որոնց «Կեցցե՜ Զեյթուն, ապրի՜ Զեյթուն» կարգախոսն արժանացավ ծափողջույնների։

ՍԱԹԵՆԻԿ ԱՇԻԿՅԱՆ
ԵՊՀ 2-րդ կուրսի ուսանող

«Փարոսը» փայլեց իր կատարողական բարձր որակով

Հոկտեմբերի 22-ին Կոմիտասի անվան կամերային երաժշտության տան դռները բացվել էին հետվնասվածքային վերականգնողական կենտրոնի «Փարոս» կամերային երգչախմբի առջեւ։

«Փարոս» կամերային երգչախումբը վերջերս է վերադարձել Վրաստանից, ուր հրավիրվել էր Վրաստանի նախագահ Էդուարդ Շեւարդնաձեի կողմից։ Երգչախումբն իր համերգները նվիրել էր երկրաշարժի 10-ամյակին եւ վրաց ժողովրդին՝ երկրաշարժի ժամանակ առաջինը ցուցաբերած օգնության համար։ Ինչպես նշել է վրացական մամուլը, համերգներն անցել են շատ բարձր մակարդակով։ Ի դեպ, երգչախումբը համերգներով հանդես է եկել նաեւ Բեյրութում, ուր հրավիրվել էր Բեյրութի հայ համայնքի կողմից։

Երեւանյան երկրորդ համերգի հովանավորներն էին Միդլենդ Արմենիա բանկ ՓԲԸ, հետվնասվածքային վերականգնողական կենտրոնը եւ Հայ առաքելական եկեղեցու ԱՄՆ-ի Արեւելյան թեմի Հայ օգնության ֆոնդը։ 20 հաշմանդամներից կազմված քառաձայն կամերային երգչախումբն ունի իր ուրույն ծրագիրը՝ հայ դասական, ժողովրդական եւ արեւմտաեվրոպական երգահանների հանրածանոթ երգեր։ Կատարողական մակարդակն ուղղակի հիացրել ու հմայել էր ներկաներին, որի վառ ապացույցը բուռն ծափերն ու ծաղիկներն էին եւ «բրավո» բացականչությունները։

– Ես կարծում եմ, եթե հնարավորություն ունենք այս չքնաղ երգչախմբին օգնելու՝ ելույթներ ունենալու,– ասաց «Փարոս» կամերային երգչախմբի գլխավոր հովանավոր, ՀՕՖ-ի հայաստանյան մասնաճյուղի տնօրեն Վիգեն Եղս. Այխազյանը,– մեծ գործ արած կլինենք։ Նմանատիպ համերգներ կազմակերպելը չի նշանակում, որ օգնության վերջն է, այլ այն պետք է լինի շարունական, եւ եթե հնարավորություններ ունենք օգնելու նմանօրինակ անձերի, ապա դա մեր պարտականությունն է։ Շատ ուրախ եմ, որ երգչախմբի անդամները հանդես են գալիս մեր առջեւ՝ հավասարը հավասարի եւ նրանց հնարավորություն է ընձեռվում մոռանալու իրենց դժբախտ հոգեվիճակը եւ փայլուն հանդես գալ՝ լիարժեք մի մաս կազմել ժողովրդի։ ՀՕՖ-ը միշտ հովանավորել է ու կհովանավորի նրանց։

Կոմիտաս, Եկմալյան, Տիգրանյան, Ալթունյան, Կանաչյան, Վերդի, Լագիձե եւ այլն, եւ այլն... Սիա այս էր երգացանկում, որը մանրակրկիտ ու երկնաջան մշակված մատուցվեց խմբավար Վահագն Նավասարդյանի, կոնցերտմայստեր Արթուր Ադամյանի եւ բեմում (20 հաշմանդամի սայլակներով) երգչախմբի անդամների կողմից։

«Փարոս» կամերային երգչախմբի համերգով էլ սկսվեց մի մեծ միջոցառումների ծրագիր՝ նվիրված 88-ի երկրաշարժի 10-ամյակին։

ՄԱՐԻԵՏԱ ՄԱԿԱՐՅԱՆ

digitised by A.R.A.R.@

Մարզանք

ԲԱՍԿԵՏԲՈԼ

«Գրանդ»-ի բացարձակ առավելությամբ

Հոկտեմբերի 21-23-ը մայրաքաղաքի «Գրանդ» մարզադահլիճում անցկացվեց բասկետբոլի հանրապետության 1998 թ. կանանց առաջնության բարձրագույն խմբի վերջին փուլի մրցաշարը, որով իր վերջնագիծը հատեց շուրջ 7 ամիս տեւած առաջնությունը:

Մրցաշարն ընթացավ սուր եւ անզիջում պայքարում: Մասնագետների գնահատմամբ այն, ի տարբերություն նախորդ երեք փուլերի, ամենահետաքրքիրն էր, քանզի հարուստ էր անակնկալներով, որոնցից առաջինը ֆիզկուլտուրայի ինստիտուտի մարզակումբի բազմափորձ թիմի կրած երեք անընդմեջ պարտություններն էին՝ 68-71 Գյումրի քաղաքի, 65-72 Երեւանի «Պոլիտեխնիկ» եւ 53-80 հաշվով «Գրանդ» թիմերից: Առաջին երկու հանդիպումներում ՖԻՄԱ-ի առավելությունը հակառակորդների նկատմամբ ընթացքում հասնում էր մինչեւ 20 միավորի, սակայն խաղավերջում մարզուհիների ավելորդ շտապողականությունը, տեխնիկատակտիկական հնարքների խոտանն ու խաղային կարգապահության բացակայությունը թիմին ի վերջո հասցրին ցավալի պարտությունների: Մարզիչներ Ե. Քալաշյանին եւ Հ. Մարտիրոսյանին այդպես էլ չհաջողվեց բեկում մտցնել եւ շտկել իրավիճակը: Պարտությունների հիմնական պատճառը, մասնագետների եւ մարզիչների կարծիքով, մարզուհիների ավելորդ ինքնավստահությունն էր, զուգե որոշակի դեր խաղաց նաեւ այն հանգամանքը, որ նշված փուլի արդյունքները որեւէ ազդեցություն չէին կարող ունենալ առաջնության մրցաշարային աղյուսակում թիմերի գրաված տեղերի վերջնական բաշխման վրա: Ինչեւիցե, ՖԻՄԱ-ն 18 միավորով (6 հաղթանակ, 6 պարտություն) առաջնությունում գրավեց երկրորդ տեղը:

Անցկացված բոլոր 12 հանդիպումներում տոնելով միայն հաղթանակներ՝ 24 միավորով առաջնության հաղթող դարձավ Երեւանի «Գրանդ» մարզակումբի թիմը (մարզիչ՝ Հ. Առաքելյան): Ակնհայտ էր թիմի բացարձակ առավելությունը հակառակորդների նկատմամբ:

15 միավորով (3 հաղթանակ, 9 պարտություն) առաջնության երրորդ մրցանակակիր դարձավ Գյումրի քաղաքի թիմը (մարզիչ՝ Գ. Վարդանյան), որը հիմնականում համալրված է երիտասարդ, խոստումնալից մարզուհիներով: Ուրախալի է, որ հանրապետության երկրորդ քաղաքում շոշափելի աշխատանք է տարվում նախկին ավանդույթները վերականգնելու ուղղությամբ:

Մրցաշարային աղյուսակը 13 միավորով (3 հաղթանակ, 9 պարտություն) եզրափակեց Երեւանի «Պոլիտեխնիկ» մարզակումբի թիմը (մարզիչ՝ Ա. Գալստյան): Ուսումնամարզական գործընթացի նպատակասլաց կազմակերպման եւ ամենակարեւորը՝ նրա հոգսերի նկատմամբ մարզակումբի ղեկավարության ուշադրության եւ սրտացավության հետագա բարձրացման դեպքում թիմը իրական հնարավորություններ ունի ուժեղ կոլեկտիվ դառնալու համար:

Առաջնության ամենամեծ անակնկալը հանրապետության կրկնակի չեմպիոն Արարատի «Ավարայր» թիմի բացակայությունն է: Մասնակցելով առաջնության առաջին փուլի մրցաշարերին՝ «Ավարայրն» անհիմն պատճառներով չմասնակցեց հաջորդ երկուսին, անգամ Արարատի մարզի Վեդի քաղաքում անցկացված երրորդ փուլին, ինչն աննախադեպ փաստ է մարզական պրակտիկայում, որը, բնականաբար, դարձավ ՀՀ բասկետբոլի ֆեդերացիայի նախագահության քննարկման առարկա: Ֆեդերացիայի որոշմամբ թիմը հանվեց առաջնությունից, իսկ նրա մարզիչ Է. Վարդանյանին հայտարարվեց նկատողություն:

Նման լավագույն ավանդույթներ ունեցող կոլեկտիվի չմասնակցելը հանրապետության առաջնությանը եւ նրանում տիրող իրավիճակը ցավալի փաստ է, եւ հույսով ենք, որ Արարատի մարզի բասկետբոլի ֆեդերացիան եւ մարզակումբի ղեկավարությունը գործնական միջոցառումներ կձեռնարկեն թիմն այդ վիճակից հանելու համար: Մասնագետների կարծիքով, «Ավարայր» թիմի ներկա վիճակը հիմնականում պայմանավորված է սերնդափոխությունով, որն անխուսափելի է ցանկացած թիմի համար: Նշենք նաեւ այն, որ թիմի մի խումբ առանցքային խաղացողներ տարբեր պատճառներով հեռացել են թիմից, բացթողումներ կան մարզիկ-մարզիչ հարաբերություններում եւ այլն:

Ստեղծված իրավիճակի շտկման, նախկին ավանդույթների վերականգնման ամենաճիշտ եւ դյուրին ուղին, իմ կարծիքով, այն է, որ թիմի վաստակաշատ եւ փորձառու մարզիչ Է. Վարդանյանն օբյեկտիվորեն եւ խորը վերլուծի իրավիճակը, առաջին հերթին դրանց պատճառները փնտրի իր աշխատանքներում թույլ տրված թերությունների եւ բացթողումների մեջ եւ ոչ թե շարունակի անհիմն հայտարարություններով այն բարդել մրցավարների, առաջնության կազմակերպիչների, ՀՀ բասկետբոլի ֆեդերացիայի նախագահության եւ այլ կազմակերպությունների վրա:

ԺՈՐԱ ԲԱՂԴԱՍԱՐՅԱՆ
Առաջնության գլխավոր մրցավար, միջազգային կարգի մրցավար

ՇԱԽՄԱՏ

Երկու մրցաշար

Հոլանդիայի Հոոգեւեն քաղաքում այս օրերին տեղի է ունենում ավանդական շախմատային փառատոնը: Նրա ծրագրում մի շարք միջոցառումներ են ընդգրկված, անցկացվում են մի քանի մրցաշարեր:

Գլխավոր մրցաշարում հանդես են գալիս աշխարհի նախկին չեմպիոն Բորիս Սպասսկին (Ֆրանսիա), հոլանդացի շախմատիստների առաջատար Յան Թիմանը, աշխարհի մինչեւ 20 տարեկան շախմատիստների չեմպիոն, ամերիկացի Տալ Շակեդը եւ հունգարուհի Յուդիթ Պոլգարը: Հենց նա էլ 3 տուրից հետո վստահորեն գլխավորում է մրցաշարը: Պոլգարը հաղթել է իր երեք մրցակիցներին եւ հարյուր տոկոսանոց արդյունք ունի: Երկրորդ տեղում է ընթանում Թիմանը. նա 1,5 միավոր է վաստակել: Հաջորդ տեղերում են Սպասսկին՝ 1 միավոր եւ Շակեդը՝ 0,5 միավոր:

Շուտով Հոլանդիայի մեկ այլ քաղաքում՝ Թիլբուրգում, կանցկացվի նշանավոր միջազգային մրցաշարը, որն ավանդաբար շատ ուժեղ կազմ է հավաքում: Նախատեսվում է, որ այս անգամ մրցաշարը ըստ ՖԻԴԵ-ի դասակարգման սանդղակի 18-րդ կարգ կունենա: Մրցումների մասնակիցների թվում են այնպիսի հանրահայտ գրոսմայստերներ, ինչպիսիք են Վիշվանաթան Անանդը (Հնդկաստան), Վլադիմիր Կրամնիկը, Պյոտր Սվիդլերը (երկուսն էլ՝ Ռուսաստան), Ալեքսեյ Շիրովը (Իսպանիա), Մայքլ Ադամսը (Անգլիա):

ԹԵՆԻՍ

Պայքարը շարունակում են ուժեղագույնները

«Կրեմլի գավաթի» խաղարկությունը վճռական փուլ է մտել: Եվ հատկանշական է այն, որ Ռուսաստանի թենիսիստուհիներից ոչ մեկը 1/8 եզրափակիչ փուլ չի մտել: Իրենց առաջատար Աննա Կուռնիկովայից հետո պարտություններ կրեցին նաեւ Ելենա Լիխովցեւան ու Նադեժդա Պետրովան: Լիխովցեւան անցյալ տարի պարտվել էր սեւամորթ ամերիկուհի Վենուս Ուիլյամսին, իսկ այս անգամ խոստացել էր անակնկալ մատուցել: Բայց ոչինչ չստացվեց: Ուիլյամսը ոչ մի հույս չթողեց իր մրցակցուհուն՝ 6-3, 6-1: Իսպանուհի Կոնչիտա Մարտինեսն անողոք գտնվեց 16-ամյա Պետրովայի նկատմամբ եւ նրան հաղթեց 6-0, 6-0 հաշվով, ինչը նման մակարդակի մրցաշարերի համար բացառիկ է:

Վենուս Ուիլյամս

Ուիլյամսից եւ Մարտինեսից բացի, հաջող հանդես եկան նաեւ մյուս ուժեղագույնները: Հատկապես լավ տպավորություն թողեց Մոնիկա Սելեշը (ԱՄՆ), որը 6-4, 6-3 հաշվով առավելության հասավ Բարբարա Շետտի (Ավստրիա) նկատմամբ: Մերի Պիրսը (Ֆրանսիա) 6-2, 6-2 հաշվով պարտության մատնեց Սաբինա Ապելմանսին (Բելգիա):

Քառորդ եզրափակչի ուղեգրեր նվաճեցին նաեւ Մագգի Սեռնան (Իսպանիա) եւ Սանդրին Տեստյուն (Ֆրանսիա), որոնք հաղթեցին համապատասխանաբար Պատրիցիա Շնայդերին (Շվեյցարիա) եւ Նատալյա Զվերեւային (Բելառուս):

Ֆրանսիայի Լիոն քաղաքի գավաթի խաղարկությունում իրենց հաղթանակներն են շարունակում ուժեղագույնները: Աշխարհի թիվ մեկ թենիսիստ Փիթ Սամփրասը (ԱՄՆ) 6-2, 6-4 հաշվով պարտության մատնեց Թոդ Վուդբրիջին (Ավստրալիա): Մարսելո Ռիոսը (Չիլի) առավելության հասավ դաշտի տերերից մեկի՝ Նիկոլա Էսկյուդեի նկատմամբ՝ 6-4, 6-4:

Անդրե Ագասին (ԱՄՆ), որը խաղում է Չեխիայի Օստրավա քաղաքում անցկացվող մրցաշարում, քառորդ եզրափակիչ է մտել: Հերթական խաղում նա պարտության մատնեց շվեդ Մագնուս Նորմանին: Այդպիսի իրավունք է նվաճել նաեւ Անդրեյ Մեդվեդեւը (Ուկրաինա), որ հաղթել է սլովակ Կարոլ Կուչերային:

Շարունակվում է Ռուսաստանի ուժեղագույն թենիսիստ Եվգենի Կաֆելնիկովի անհաջողությունների շարքը: 1/8 եզրափակչում նա 6-3, 3-6, 2-6 հաշվով պարտություն կրեց չեխ Մարտին Դամմից եւ դուրս մնաց հետագա պայքարից:

Ամեն ինչ կորոշեն պատասխան խաղերը

Եվրոպական երկրների ֆուտբոլի **Գավաթակիրների գավաթի** խաղարկության 1/8 եզրափակիչ փուլի առաջին խաղերից 5-ում հաղթեցին դաշտի տերերը, իսկ 3-ը խաղաղ արդյունքով ավարտվեցին: Հենց երկու ոչ-ոքիներն էին անակնկալ:

Հռոմի «Լացիոն», որը մի քանի օր առաջ Իտալիայի առաջնությունում հյուրընկալվելիս 5-3 հաշվով հաղթել էր «Ինտերին», այս անգամ իր խաղադաշտում չկարողացավ հաղթահարել Բելգրադի «Պարտիզանի» պաշտպանությունը, եւ հանդիպումը 0-0 հաշվով ավարտվեց: Սակայն նշենք, որ իտալական թիմը ստիպված էր մտնել առանց հիմնական կազմի 6 ֆուտբոլիստների:

Իր դաշտում ոչ-ոքիով բավարարվեց նաեւ Գավաթակիրների գավաթի ներկայիս տիրողը՝ «Չելսին», որն ընդունել էր «Կոպենհագենին»: Լոնդոնում կայացած խաղում անգլիական թիմը մեծ առավելություն ուներ, մի քանի անգամ կարող էր գրավել մրցակցի դարպասը: Սակայն հաշիվը 81-րդ րոպեին բացեց «Կոպենհագենի» խաղացող Գոլբերգը: Եվ միայն մրցավարի ավելացրած ժամանակում Ֆրանսիայի հավաքականի ֆուտբոլիստ Մարսել Դեսային իր դիպուկ հարվածով «Չելսիին» փրկեց պարտությունից:

Հյուրընկալվող 4 թիմեր պարտվել են նվազագույն հաշվով եւ, իհարկե, պատասխան խաղերում նրանք հաջողության հույսեր պահպանում են:

Ավելի դժվար է պորտուգալական «Բրագայի» գործը, որը Մոսկվայում տանուլ տվեց 2 գնդակի տարբերությամբ: «Լոկոմոտիվը» մրցակցին գերազանցեց բոլոր առումներով: Ռուսաստանցիների կազմում հատկապես աչքի ընկավ 19-ամյա հարձակվող Դմիտրի Բուլիկինը, որը 22-րդ եւ 35-րդ րոպեներին երկու գոլ խփեց պորտուգալացիներին: Երկրորդ խաղակեսի սկզբում հյուրերը կրճատեցին հաշվի տարբերությունը. «Բրագայում» հանդես եկող բրազիլացի Օդաիրը տուգանային հարվածով գրավեց մոսկվացիների դարպասը: Խաղի 60-րդ րոպեին «Լոկոմոտիվը» նոր հաջողության հասավ: Ամբողջ հանդիպման ընթացքում կոպտությամբ աչքի ընկած պորտուգալացիներն այս անգամ խաղի կանոնները խախտեցին իրենց տուգանային հրապարակում եւ պատժվեցին 11 մետրանոց հարվածով: Այն իրացրեց մոսկվացիների ավագ Իգոր Չուգայնովը:

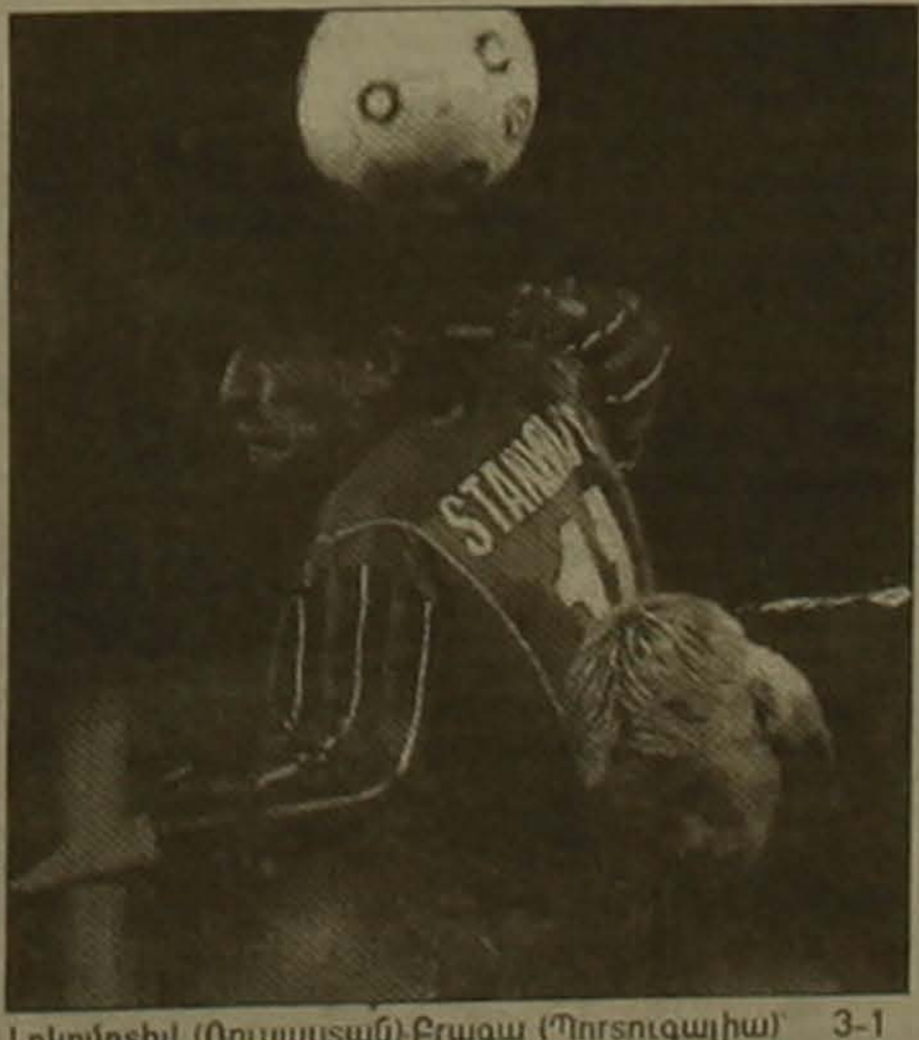

Լոկոմոտիվ (Ռուսաստան)-Բրագա (Պորտուգալիա)	3-1
Լացիո (Իտալիա)-Պարտիզան (Հարավսլավիա)	0-0
Վոլերենգեն (Նորվեգիա)-Բեշիքթաշ (Թուրքիա)	1-0
Հերենվեն (Հոլանդիա)-Վարտեքս (Խորվաթիա)	2-1
Գենկ (Բելգիա)-Մայորկա (Իսպանիա)	1-1
Պանիոնիոս (Հունաստան)-Ապոլոն (Կիպրոս)	3-2
Ռիդ (Ավստրիա)-Մակկաբի (Հայֆա, Իսրայել)	2-1
Չելսի (Անգլիա)-Կոպենհագեն (Դանիա)	1-1

Գավաթակիրների գավաթի 1/8 փուլի պատասխան խաղերը տեղի կունենան նոյեմբերի 5-ին:

ՈՒԵՖԱ-ի գավաթի 1/16 փուլի «Բայեր» (Գերմանիա)-«Գլազգո Ռեյնջերս» (Շոտլանդիա) հանդիպումը, որը երկու օր ուշացումով անցկացվեց, հաղթանակ բերեց շոտլանդացիներին՝ 2-1: Հյուրերից «Բայերի» դարպասը գրավեցին վան Բրոնկհորստը (45-րդ րոպեին) եւ Յոհանսոնը (63): Գերմանացիներից գոլը խփեց Ռեյչենբերգերը (90):

ՀԵԾԱՆՎԱՅԻՆ ՍՊՈՐՏ

Բժիշկն ազատ արձակվեց

Ֆրանսիական դատարանը ազատ է արձակել «Ֆեստինա» թիմի բժիշկ Էրիկ Ռիկերտին, որը վերջին «Տուր դը Ֆրանս» հեծանվավազքի դոպինգային սկանդալի կենտրոնում էր հայտնվել: Դեռ այն ժամանակ բելգիացի մասնագետն ընդունել էր իր մեղքը՝ ասելով, որ արգելված դեղամիջոցներ է տվել հեծանվորդներին: Թիմի անդամները, մասնավորապես՝ առաջատար Ռիշար Վիրանկը, նախկինի պես շարունակում են ժխտել, թե դիտավորյալ կերպով խթանիչներ են օգտագործել: Էրիկ Ռիկերտը, որը բանտում էր գտնվում հուլիսի 17-ից, ազատ է արձակվել, դատարանին վճարելով 100 հազար ֆրանկ (18 հազար 350 դոլար) եւ այսուհետեւ պետք է գտնվի դատական հսկողության ներքո:

Ուժեղագույնների նոր ցուցակը

Հեծանվորդների միջազգային միությունը (ՈՒՍԻ) հրապարակել է ուժեղագույնների նոր ցուցակը: Այնտեղ հաշվի են առնված նոր ավարտված աշխարհի առաջնության, ինչպես նաեւ աշխարհի գավաթի վերջին փուլի արդյունքները: Դասակարգման ցուցակի առաջին հնգյակն այսպիսին է. 1. Միքելե Բարտոլի (Իտալիա)՝ 2808 միավոր, 2. Լորան Ժալաբեր (Ֆրանսիա)՝ 2273, 3. Աբրահամ Օլանո (Իսպանիա)՝ 2055, 4. Մարկո Պանտանի (Իտալիա)՝ 1969, 5. Միքայել Բոոգերդ (Հոլանդիա)՝ 1674 միավոր:

ԲԱԺԻՆԸ ՎԱՐՈՒՄ Է
ՌԱԶՄԻԿ ԱՎԱԳՅԱՆԸ

digitised by A.R.A.R.@

ԼՈՒՐԵՐ

Հոկտեմբերի 24-ը Միացյալ ազգերի կազմակերպության օր

Միացյալ ազգերի կազմակերպության խարտիայի հաստատման տարեդարձը՝ 1945 թ. հոկտեմբերի 24-ը, սկսած 1948 թ. նշվել է որպես ՄԱԿ-ի օր: Սովորաբար ամբողջ աշխարհում այդ օրը նշվել է կազմակերպության նպատակների եւ նվաճումների վերաբերյալ կազմակերպված ժողովների, քննարկումների եւ ցուցադրումների միջոցով: Գլխավոր ասամբլեայի առաջարկով՝ 1971 թ. որոշվեց բոլոր անդամ երկրներում օրը նշել որպես տոն (բանաձեւ 2782 (XXVI)):

1997 թ. տոնելով այդ օրը, գլխավոր քարտուղարը նշեց, որ ՄԱԿ-ը կփնտրի եւ կհաստատի համագործակցության նոր հնարավորություններ կանանց եւ տղամարդկանց, ոչ կառավարական կազմակերպությունների, մասնավոր սեկտորի եւ ընդհանուր առմամբ բոլոր ազգերի հետ: Ստեղծվեց մի նոր մոտեցում, ըստ որի գլոբալ մասշտաբով սպառնալիքները եւ հնարավորությունները կպահանջեն դիմել համախմբված գործողությունների թե ավանդական չափանիշների շրջանակներում եւ թե դրանցից դուրս: Համայն աշխարհը պետք է արձագանքի դրան:

«Նորանկախ երկրների մամուլը ոչ թե անկախ, այլ ընդդիմության մամուլ է»

ԵՐԵՎԱՆ, 23 ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ, ՆՈՅՅԱՆ ՏԱՊԱՆ: Անցյալ շաբաթ Համաշխարհային բանկի կողմից Վաշինգտոնում կազմակերպված սեմինարը նվիրված էր կոռուպցիայի դեմ պայքարում զանգվածային լրատվության միջոցների ունեցած դերին: Ըստ «Ամերիկայի ձայն» ռադիոկայանի, մասնակիցները հանգել են այն եզրակացության, որ Ասիայի տնտեսական ճգնաժամից թերեւս կարելի էր խուսափել, եթե լրատվական միջոցները ավելի քննադատորեն մոտենային, այսպես կոչված, խնամիական կապիտալիզմին, որն այժմ համարվում է տնտեսական ճգնաժամի հիմնական պատճառը:

ՀԲ-ի լրագրության ուսումնական բաժնի աշխատակից Քարինքտոնը, անդրադառնալով նորանկախ երկրների մամուլին, նշել է, որ այն անպայմանորեն հրապարակում է կառավարական պաշտոնյաների կոռուպցիայի դեպքերը, բայց նույն ժրաջանությամբ չի լուսաբանում ընդդիմության շարքերում հանդիպող կոռուպցիան, կամ բացասական այլ երեւույթներ: «Ամբողջատիրական կառավարումից հետո կազմավորվող մամուլը ոչ թե անկախ մամուլ է, այլ ընդդիմության մամուլ: Իսկական ազատ մամուլը ստեղծվում է այն ժամանակ, երբ փորձում է շահագրգռել գործարարներին», ասել է նա:

Փոխվել է ՀՀ պետարբիտրաժի հասցեն

ԵՐԵՎԱՆ, 23 ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ, ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ: Ինչպես հայտնեց ՀՀ գլխավոր պետական արբիտրի պաշտոնակատար, որակավորման բարձրագույն դասի արբիտր Սուրեն Սամիկոնյանը, ՀՀ վարչապետի որոշման համաձայն, ՀՀ պետարբիտրաժը Պարոնյան 18 հասցեից տեղափոխվել է «Հայքրնախագիծ» ինստիտուտի երկրորդ մասնաշենք, որի հասցեն է՝ Երեւան, 375012, Վ. Վաղարշյան փողոց 12. հեռ. 22-48-94, 22-43-62 եւ 22-48-15: Գերատեսչական հեռախոսահամարը չի փոխվել: Այսուհետ իրավաբանական անձինք եւ բոլոր տնտեսավարող սուբյեկտների ղեկավարները հարկ եղած դեպքում կարող են դիմել վերը նշված հասցեով:

UNITED METHODIST COMMITTEE ON RELIEF
UMCOR

Առաջարկվում է աշխատանք

Զարգացման ծրագիր

ԱՄՔՈՐ ամերիկյան բարեգործական կազմակերպությունը սկսում է միկրովարկային ծրագիր Լեռնային Ղարաբաղում: Հայտարարվում է մրցույթ հետեւյալ թափուր տեղերի համար՝ ավագ վարկային գործակալ, վարկային գործակալներ, հաշվապահ:

Աշխատակազմի պարտականությունները

Ավագ վարկային գործակալի հիմնական պարտականություններն են՝ աջակցել գրասենյակի վարչական եւ ծրագրային կառավարմանը, մասնակցել ծրագրի ռազմավարության (վարկային քաղաքականություն, աշխատանքային գրաֆիկ, երաշխիք խմբերի կազմավորում, նախապատրաստական աշխատանքներ գյուղերում) զարգացմանը, աջակցել ծրագրային գործունեության վերաբերյալ ամսական զեկույցների պատրաստմանը, համագործակցել տեղական եւ օտարերկրյա կազմակերպությունների հետ: Վարկային գործակալների հիմնական պարտականություններն են՝ իրականացնել գյուղերում նախապատրաստական աշխատանքները վարկառուների հետ, գրանցել երաշխիք խմբերը, ստորագրել վարկային պայմանագրեր, գանձել վարկառուների կողմից կատարված մուծումները: Հաշվապահի հիմնական պարտականություններն են՝ իրականացնել ծրագրի ֆինանսական կառավարումը, պատրաստել ամսական զեկույցներ, տրամադրել վարկերը բանկերի հետ համագործակցությամբ:

Պահանջները. Բարձրագույն կրթություն՝ տնտեսագիտություն, բիզնես կամ ֆինանսներ, հարակից մասնագիտությամբ, ինքնուրույն աշխատելու, կազմակերպչական, հաղորդակցման եւ բանակցելու ձիրք, աշխատակազմի եւ ծրագիր ղեկավարելու առնվազն 3 տարվա փորձ (ավագ վարկային գործակալի համար): Ցանկալի է ունենալ համակարգչի եւ անգլերեն լեզվի բավարար գիտելիքներ (ավագ վարկային գործակալի եւ հաշվապահի համար պարտադիր է): Քաջալերում ենք, որպեսզի մրցույթին մասնակցեն կանայք: Նախընտրություն կտրվի Լեռնային Ղարաբաղի բնակիչներին (հատկապես Մարտունու շրջանից):

Հարցազրույցները կանցկացվեն Ստեփանակերտում եւ Երեւանում:

Բոլոր հետաքրքրված անձանց, ովքեր բավարարում են վերոնշյալ պահանջները, խնդրում ենք ներկայացնել RESUME (ինքնակենսագրություն, որը կներկայացնի դիմորդի կրթությունը եւ աշխատանքային փորձը) եւ դիմումնամակ:

Հասցեն՝

Ստեփանակերտում «Փրկեք երեխաներին» գրասենյակ, Սասունցի Դավթի փող. 24, հեռ. 4-07-01

Երեւանում ԱՄՔՈՐ-ի գրասենյակ, Կարապետ Ուլնեցու 16, հեռ. 28-29-77, 24-81-41

Գործերի ընդունման վերջին ժամկետը նոյեմբերի 4-ն է:

ՀԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹՅՈՒՆ

Group Quest-ի մրցույթի մասնակիցները կարող են ետ վերցնել իրենց աշխատանքները ամեն աշխատանքային օր ժամը 14.00-15.00, հանձնման վայրում:

Robin Generators RGX3500

ՎԱՃԱՌՎՈՒՄ ԵՆ

բենզինով աշխատող միաֆազ էլեկտրագեներատորներ:

☎ 529353

հաճախակ.	մաքս. հզ.	նոմ. հզ.	աշխ. ժամ	տարող.
50 Հց	3.0 կՎտ	2.5 կՎտ	7.1 ժ	13 լ
60 Հց	3.5 կՎտ	3.0 կՎտ	6.1 ժ	

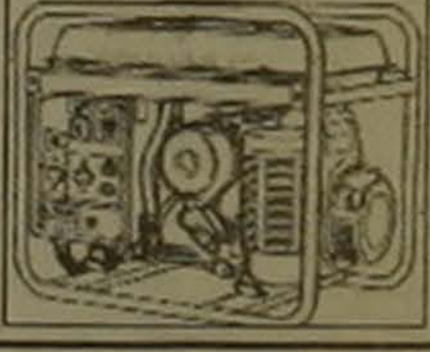

ՀԵՌՈՒՍՏԱԾՐԱԳՐԵՐ

24 հոկտեմբեր

10.00, 15.05 Մարդը եւ բնությունը
11.05 Մուլտծրագիր
11.45 Համերգ
12.00 Աշխարհը մեր պատուհանից
12.30 Հորիզոն
13.00 Արծաթե բանալի
13.30 Սերիալ «Կոնան»
14.15 Ռոք համերգ
14.40 Գեղֆիլմ «Եղջերու արքան»
15.55 Մարզաշխարհ
16.25 Խորհրդարանային ժամ
17.00, 20.00 Հայլուր
17.20 Ոսկեփորիկ
17.55 Սերիալ «Դալլաս»
18.50 Լեռ Կամսար
19.15 Խորան լուսո
19.25 Կարծիք
20.40 Երաժշտական տեսահոլովակներ
20.50 Տաշտակ
21.00 Զինուժ
21.35 Բոհեմ
22.15 Ինչ կա չկա
22.40 Մուլտֆիլմեր մեծահասակների համար
23.00 Գեղֆիլմ «Խայծ»
00.55 Ջազ փառատոնի օրագիրը

ՆՈՐՔ

19.00 Մուլտֆիլմ
19.30 ԱՐՏ-13. «Պույ-Պույ»
20.00 ԱՐՏ-13. Հիթ-հավելված
21.25 Աստղերը հուշում են
21.30 ԱՐՏ-13. Համայնապատկեր
21.50 Սիրեցեք զմիմեանս
21.55 Երաժշտական Նորք
22.35 Թիվ 1
23.05 Գեղֆիլմ «Վտանգավոր բիզնես»

11.05, 19.30, 21.30, 01.55 Սուրհանդակ
11.25 Պարային մարմնամարզություն (բոդի դենս)
12.10 Մուլտծրագիր
13.00 Ոչ նշանավոր մարդկանց կյանքը
13.15 Երաժշտական ծրագիր
13.40 Գեղֆիլմ «Առավելագույն ռիսկ»
15.10 Մութ սենյակ
15.30 Գեղֆիլմ «Ցերեկային լույս»
17.20 Հմայիլ
17.40-19.00 Ընդմիջում
19.15 Գեղֆիլմ «Գաղտնի առաքելություն»
21.10 Չղջիկ
22.15 Վահրամ Մարտիրոսյանի «Հետագիծ» ծրագիրը. Գ. Մարտիրոսյան
23.10 Ներկայացնում է Հայարտը. VIDEOART
00.00 Գիշերային կինոսրահ. գեղֆիլմ «Գույները»

8.35 Գեղֆիլմ «Մոռացեք մահ բառը»
10.20 Մուլտֆիլմեր
10.45 Հոգեւոր հովվի խոսքը
11.00, 18.50, 00.25 Նորություններ
11.30-15.30 Բիզնես TV
11.30 Մեր մանկության տանգոն
12.15, 13.05, 14.50 Հեռուստախանութ
12.35 24 կադր վայրկյանում
13.25 Գեղֆիլմ
15.10 Արտացոլում
15.15 «ՄԽԱՏ»-ի հարյուրամյակին «Երեք քույր» (1, 2 մասեր)
17.35 Կենդանիների աշխարհում
18.15 Ինչպես է դա եղել
19.20 Ոսկու տենդ
19.55 Եղանակ
20.05 «Արծաթե սերիա». գեղֆիլմ «Ֆանտոմասն ընդդեմ Սկոտլանդ Յարդի»
22.00 Ժամանակ
22.40 Սերիալ «Գաղտնի նյութեր»
00.25 Կանացի պատմություններ
1.20 Գեղֆիլմ «Շուգարլենդյան ճեպընթաց»
3.15 Ծրագրի ծանուցում

РТР

9.00 Եղանակի տեսություն
9.05 Գեղֆիլմ «Ասպետական դղյակը»
10.30 Մուլտֆիլմ
11.00 Բարի լույս, երկիր
11.50 Հեռուստախաղ «Հարյուրը մեկին»
12.35 Մեր առաջին հայացքից
13.00 Պոդիում դ'արտ
13.30 «Նատալյա Վարլեյի ընտանեկան հոգսերը»
14.00 Սերիալ «Մեկ շաբաթ Սանտա Բարբարայում»
15.00, 21.00 Լուրեր
15.35 Թոք-սերիալ «Մարիայի պուրակ»
16.05 «50x50. Աստղ կդառնամ»
17.10 Սերիալ «Օրենք եւ կարգեր»
18.00 «Ծեր» ու «Ջահել»
19.00 Իմ ընտանիքը
20.00 1-ին ստուդիա
21.30 «Բարի երեկո»
22.15 Գեղֆիլմ «Շանհայան անակնկալ»
23.50 Տոնական համերգ նվիրված պետֆիլմֆոնդի 50-ամյակին
23.35 Գեղֆիլմ «Մադամ Բատերֆլայ» (Ռուսաստան-Ֆրանսիա)
00.40 Գեղֆիլմ «Գրոտեսկ»
1.20 Եղանակի տեսություն

25 հոկտեմբեր

10.05 Առավոտ լուսո
10.15 Բարեւ
11.15 Երաժշտական ծրագիր «Նոնստոպ»
11.45 Շախմատ-64
12.00 Զինուժ
12.30 Գամմա
12.35 Մուլտֆիլմեր
13.30 Սերիալ «Կոնան»
14.20 Հեռուստաթատրոն. Չեխով «Քեռի Վանյա»
17.00 Հեռուստախաղ «Ֆորտ Բոյարի բանալիները»
17.50 Մանկության մոլորակ
18.20 Վայրկյանում 24 կադր
19.00 Շիրակի համայնապատկեր
19.10 Գ. Գրիգորյան
20.00 Օրակարգ
20.50 Կիրակի
21.40 Դեսից-դենից
22.00 Եվրոպական նորաձեւություն-98
22.35 8 1/2. Գեղֆիլմ «Մետաղագործ Միմիի անարգված պատիվը»
00.30 Ջազ փառատոնի օրագիր

ՆՈՐՔ

19.00 Մուլտֆիլմ
19.30 Ֆիլմ երեխաներին
21.00 Տնտեսական լրատու
21.15 ԱՐՏ-13. Մոդուս
21.25 Աստղերը հուշում են
21.30 Գեղֆիլմ «Սերժանտ Բիլկո»
23.10 Սիրեցեք զմիմեանս
23.15 ԱՐՏ-13. Ուշ երեկոյան...
23.45 Սերիալ «Մոբի Դիկ»

11.05 Սուրհանդակ
11.25 Պարային մարմնամարզություն (բոդի դենս)
12.20 Չղջիկ
12.40 Մուլտեր
13.05 Ոչ նշանավոր մարդկանց կյանքը
13.20 Գեղֆիլմ «Երկար համբույր նախքան գիշերը»
15.15 Ի դեպ
15.40 Մի անգամ
15.45 Գեղֆիլմ «Տուր ծեծը»
17.40 Ուշացած հանդիպումներ
18.00-19.00 Ընդմիջում
19.05 Մուլտֆիլմ
19.45 Գեղֆիլմ «Զավեշտական պատմություններ»
21.25 Հուշեր անհուն ուրբաթ գիշերներից. Լ. Ուտմբենկյան
22.00 Ոզնի-շոու
22.10 Քաղաք
22.30, 00.30 Ծրագիր «7 քար»
22.55 Գեղֆիլմ «Եղանակների փոփոխություն»
00.55 Գիշերային կինոսրահ «Հետապնդում»

8.40 Գեղֆիլմ «Մաքսանենգություն»
10.10, 10.30, 17.05, 18.30 Մուլտֆիլմեր
11.00, 1.30 Նորություններ
11.15 Անլուրջ նոթեր
11.30 Քանի դեռ բոլորը տանն են
12.10 Վաղորդյան աստղ
13.00 Ծառայում եմ Ռուսաստանին
13.30 Նվագիր, հարմոն սիրելի
14.00 Գյուղական տեղեկատու
14.30 «Կուստոյի թիմի բոլոր ճանապարհորդությունները»
15.25 Ծիծաղի համայնապատկեր
16.15 Ճանապարհորդների ակումբ
18.00 Արծաթե գունդ
18.45 Լ. Յակուբովիչը «Պատմության անիվ» հեռուստախաղում
19.30 Եղանակ
19.35 «Երալաշ»
19.55 «Ոսկե սերիա». «Իտալացիների անհավանական արկածները Ռուսաստանում»
21.55 Կինոազդագիր
22.00 «Ժամանակը եւ մենք»
23.00 Գեղֆիլմ «Բազմարհեստ զինվորը»
1.00 Ֆուտբոլի տեսություն
1.55 Գեղֆիլմ «Բազզ-3»
2.45 Ծրագրի ծանուցում

РТР

9.00 Եղանակի տեսություն
9.05 Կինոնկար երեխաներին «Կարակում»
10.30 РТР-ի փոստ
11.00 Բարի լույս, երկիր
11.30 Ինքդ քեզ ռեժիսոր
12.00 «Անշլագ եւ ընկ.»
13.00 Ռուսական լոտո
13.40 Գրքերի աշխարհ. Լեոնիդ Կուրավլյովի հետ
14.00 Սերիալ «Մեկ շաբաթ Սանտա Բարբարայում»
15.00, 21.00 Լուրեր
15.30 Դաշնություն
16.10 Խորհրդարանային ժամ
17.10 Սերիալ «Օրենք եւ կարգեր»
18.00 Երկխոսություններ կենդանիների մասին
19.00 Ֆուտբոլ. Ռուսաստանի առաջնություն
21.00 Հայելի
21.55 Գեղֆիլմ «Ռազմադաշտային սիրավեպ»
23.25 «Կ-2»-ը ներկայացնում է
00.45 Գեղֆիլմ «Բերնի»
2.05 Ծրագրի ծանուցում

26 հոկտեմբեր

17.00 Հայլուր
17.20 Ոսկեփորիկ
18.00 Հեռուստասերիալ «Դալլաս»
18.55 Տեսադաշտ
19.20 «Ազատ բեմ»
20.00 Հայլուր
20.30 1 լուր
20.45 Հեռուստակատալոգ
20.50 Շրջադարձ
21.20 Հեռուստասերիալ «Խուզարկու Նեշ Բրիջես»
22.10 Կրկնվող ֆիլմերի էկրան. Գ/Ֆ «Կովկասի գերուհին»
23.30 3-րդ խաղակես
24.00 Հայլուր

ՆՈՐՔ

19.00 Լուրեր
19.10 Մուլտֆիլմ
19.35 «Նայիր առաջ»
19.55 Միասին («Միր»)
20.40 Պոեզիա. Վարուժան Խասնուր
21.00 Լուրեր
21.25 Աստղերը հուշում են
21.35 Ասպարեզ
21.55 Սիրեցեք զմիմեանս
22.00 «Նորքի» հյուրասրահում
22.30 Արկածային էկրան «Զորրոյի դիմակը»
23.00 Լուրեր
23.15 «Զորրոյի դիմակը» գեղֆիլմի շարունակությունը

19.05 Հրապարակ կամ մոտեցեք խոսափողին
19.15 Մուլտեր
19.30 Սուրհանդակ
19.45 Ա. Բըղդուկինը «Նա, ով ինձ պահպանում է» մելոդրամում
21.30 Սուրհանդակ
22.00 Հմայիլ
22.25 Մութ սենյակ
22.45 Վավ. կինոնկար «Աշխարհի խոշորագույն հանցագործությունները»
23.30 Սուրհանդակ
00.00 Հրապարակ
00.15 Գիշերային կինոսրահ «Ոչ ոք չէր կարող ասել»
01.45 Սուրհանդակ

7.00 Բարի լույս
10.00, 16.00, 19.00, 01.55 Նորություններ
10.15 «Դաժան հրեշտակը»
11.30-15.45 Բիզնես TV
16.15 Սերիալ «Սինդբադի նոր արկածները»
16.50 Աստղային ժամ
17.30 Մինչեւ 16 տարեկան եւ ավելի
18.00 «Դաժան հրեշտակը»
19.15 Գուշակիր մեղեդին
19.45 Պիկ ժամ
20.00 Վ. Պոզների «Դիմակով մարդը» ծրագիրը
20.45 Սերիալ «Դանակների վրա»
21.45 Բարի գիշեր, երեխաներ
22.00 Ժամանակ
22.45 Հանդիսավոր արարողություն ՄԳԱԹ-ի 100-ամյակի առթիվ

РТР

8.00 Բարի լույս, Ռուսաստան
10.15 Հերթապահ բաժանմունք
10.25 Բարի լույս, Ռուսաստան
11.00 «Սանտա Բարբարա»
11.45 Երաժշտություն, երաժշտություն...
12.00, 15.00, 18.00, 21.00, 01.00 Լուրեր
12.30 Սերիալ «Կոմսուհի դը Մոնսորո»
13.25 Հին բնակարան. 1972 թ. (2-րդ մաս)
14.30 «Մարինա ռոշչա»
15.35 Սերիալ «Դինաստիա-2. Քոլբի ընտանիքը»
16.20 Սերիալ «Հարուստներն ու նշանավորները»
17.15 Մանկական խաղ «Զանգահարեք Կուզյային»
17.30 Հեռուստասերիալ «Առաջին համբույրները»
18.30 «Աշտարակ»
19.00 Գ/Ֆ «Նեապոլի ոսկին» (Իտալիա)
20.30 Հերթապահ բաժանմունք
20.40 Վավերագրական էկրան «Մի իրադարձության պատմություն»
21.30 Մանրամասներ
21.45 Մեր առաջին հայացքից
22.15 Կինոյի ժամ. Գ/Ֆ «Նմանակողը»
23.50 «Ակունա Մատատա»
00.45 Հերթապահ բաժանմունք

«ՍՓՅՈՒՌ» ՏԵՂԵԿԱՏՈՒ - ՏԵՂԵԿՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՁԵՌՆԱՐԿՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ԵՎ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ՄԱՍԻՆ
հեռախոսով (589167, 581351) * տեղեկագրքերով * մագնիսական սկավառակներով * INTERNET ցանցով (http://www.arminco.com/spyur)

«Տիգրան Մեծ» հրատարակչության տպարան, Երեւան-23, Արշակունյաց 2 Գրանցման թիվ 65. Դաշի 69149. Պատվեր 933. Տպաքանակը՝ 4000 Ստորագրված է տպագրության՝ 23. 10. 1998 Գինը՝ 100 դրամ

digitised by A.R.A.R.@